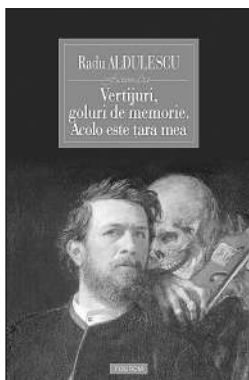

NEBRASKA LUI PAOLO COGNETTI

„Paolo Cognetti ne spune, cu o scriitură clară, simplificată, adesea brutală și aspră precum locurile, o poveste nu doar despre frumusețea amenințată a naturii sălbatice, ci mai ales una despre lupta pentru supraviețuire”, o cronică semnată de Dana Pirvan.

PAGINA 10

AVANPREMIERĂ: RADU ALDULESCU – VERTIJURI, GOLURI DE MEMORIE. ACOLO ESTE ȚARA MEA

PAGINA 12

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA // APARE LUNEA // WWW. SUPLIMENTULDECULTURA.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

ANUL XX ▶ NR. 855 ▶ 17 - 23 Iunie 2024 ▶ REALIZAT DE EDITURA POLIROM ȘI ZIARUL DE IAȘI

FESTIVALUL ȘOTRON 2024: EDUCAȚIE, JOC ȘI SOLIDARITATE ÎN INIMA IAȘULUI

PAGINILE 2-3

INTERVIU CU COREOGRAFUL

GIGI CĂCIULEANU

„DANSUL ESTE PRIN EXCELENȚĂ O ARTĂ A SUPRAVIEȚUIRII”

UN MATERIAL DE BEATRICE VERONICA VOLBEA

PAGINILE 8-9

© Săptele-Seri+Matei+Buta

În perioada 7-9 iunie 2024, sute de părinți și copii s-au bucurat de activități culturale, educative și recreative la cea de-a XI-a ediție a Șotron. Festivalul Copilăriei, desfășurată anul acesta în Grădina Muzeului „Vasile Pogor” și pe strada cu același nume. Conceptul unitar al ediției din acest an, prezent în toate activitățile festivalului, a fost centrat pe tema ludicului, a jocului cu sens și a învățăturilor. Totodată, ediția a inclus și o componentă umanitară, fiind dedicată unei fetițe cu dificultăți de deplasare, pentru care s-au strâns donații. Festivalul Șotron este organizat anual de Muzeul Național al Literaturii Române Iași și Asociația „Patrimoniul pentru comunitate”.

LAURA COZMÎNCĂ

Șotronul din acest an a însemnat trei zile cu sute de activități educative și ludice în program, precum ateliere creative, întâlniri cu scriitori și artiști, sesiuni interactive de lectură, experimente spectaculoase, pictură, dans, teatru, sport, arhitectură, concursuri cu premii și multe alte surprize. Imediat ce ajungeai pe strada Pogor, nu puteai să ignori zuzetelul vocilor ce se bucurau la unison de soare și de activitățile din curtea și din afara Muzeului. Câțiva copii joacă baschetbal, bucurându-se atunci când nimeresc micul coș, artizanii de bijuterii hand-made meșteresc liniștiți în spatele tarabelor. Două fetițe cu fluturi pictați pe față a-leargă ținându-se de mână în timp ce mamele lor socializează, apoi se întorc către ele strigând „mami, hai să facem un selfie!”.

Pe aleile cu pietriș, de-a lungul și de-a latul curții Muzeului Pogor, privirile îți sunt furate de toate activitățile, care, adunate așa la un loc, îți lasă senzația că ai aterizat direct în țara minunilor lui Alice. Într-un cort, o mână de copii pictează pe lemn, într-un altul se învață tainele olăritului sau ale înșiratului mărgelilor, în timp ce câțiva aventuroși iau parte la demonstrații de jonglerii.

Foarte popular printre copii și părinți a fost standul amenajat de Asociația „Mai Bine”, unde îți puteai prepara propriul smoothie... pedalând, adică folosind energie verde, cu ajutorul rotațiilor bicicletei conectate la un dispozitiv ce alimenta direct motorul blenderului. Astfel, activitatea propusă nu a fost doar savuroasă, ci a avut și un rol educativ privind consumul responsabil față de natură, încurajând totodată și mișcarea. Alături, un grup de studenți de la Facultatea de Chimie alimenta curiozitatea celor mici cu trucuri „magice”, explicate prin reacții chimice simple: o bucată de polistiren, ca cel folosit în izolația termică a locuințelor, odată introdus în acetonă se transformă

Festivalul Șotron 2024: educație, joc și solidaritate în inima Iașului

într-o masă gelatinoasă. În limbajul puștilor i se spune „slime” este foarte popular pentru cei mici.

Tot la această ediție Șotron, copiii au avut ocazia să le cunoască pe scriitoarele care au câștigat Rezidențele Șotron, program aflat la cea de a treia ediție: Luminița Alexandru (România), Simona Epure (România), Oksana Borovets (Ucraina), dar și ilustratorul Pisica Pătrată (Alexandru Ciubotaru). Sâmbătă, în a doua zi a festivalului, aceștia s-au bucurat de o sesiune de lectură și desen, ce s-a transformat apoi într-un atelier de fotografie ad-hoc cu scriitoarea Oksana Borovets, și de un show interactiv intitulat Bookmaking Extravaganza. Un atelier-spectacol în care Pisica Pătrată și scriitoarea Luminița Ale-

xandru i-au introdus pe cei mici în lumea fascinantă a cărților și a benzilor desenate. Evenimentul a inclus și un atelier de desen, unde cei mici au învățat să creeze personaje de benzi desenate.

Duminică, în ultima zi a festivalului, micii cititori și-au dat întâlnire cu îndrăgitul personaj din cartea Simonei, Șoricelul Fursec, bucurându-se alături de autoare în cadrul atelierului de joacă și lectură.

PISICA PĂTRATĂ ȘI BENZILE DESENATE

Ilustratorul Alexandru Ciubotariu (Pisica Pătrată) este un *street artist* foarte îndrăgit, care savurează cu nonșalanță libertatea de a se juca și de a crea personaje de benzi desenate, o pasiune ce a ră-

mas constantă în viața lui. Originar din Constanța, Alexandru și-a petrecut anii studenției la Iași, unde a experimentat folosindu-se de limbajul benzii desenate.

„La liceul de artă din Constanța unde am mers, banda desenată era interzisă. Era așa un fel de artă neimportantă, chiar de evitat, cu toate că eu știam că este o artă în sine. Este considerată cea de-a noua artă, chiar, își are propriul loc și în muzee. Îi depistasem potențialul de mic, am perseverat, iar când am venit în Iași, la facultate, și mi s-a dat libertatea de a practica, pentru mine a fost ca un soi de revelație.

De atunci, experimentele grafice au mers pe un drum, iar banda desenată pentru copii a rămas o pasiune la fel de dragă.

Chiar mă amuz de fiecare dată când lucrez la cărțile pentru copii. Acum fac exact ce voiam să fac atunci când aveam patru ani. Mi se pare un miracol să reușești după atâția ani să faci fix ceea ce-ți doreai”, povestește ilustratorul.

La această ediție a festivalului Șotron, Pisica Pătrată și scriitoarea Luminița Alexandru le-au arătat copiilor, într-un mod creativ și amuzant, cum ia naștere o carte. „Ideea a pornit de la întâlnirile cu câțiva copii care au întrebat cum apar literele într-o carte, astfel ne-am gândit că ar fi interesant să expunem tot procesul, iar ei să știe exact cum apar cărțile și cum sunt făcute, pornind de la munca noastră până la partea tehnică de tipărire și ambalare” a mai explicat artistul.

Sprijinirea scriitorilor contemporani de literatură pentru copii reprezintă un ajutor extraordinar

„Rezidențele Șotron” este un program sprijinit de Muzeul Național al Literaturii Române Iași și Asociația ACVO și constă în trei burse de creație pentru doi autori din România și unul din Ucraina, care au publicat cel puțin o carte pentru copii. Scopul este de a susține creația literară contemporană și de a crea solidaritate cu scriitorii din Ucraina. Timp de o lună, se creează un cadru propice pentru ca scriitorii beneficiari să fie creativi, lăsând frâu liber ideilor și imaginației. Într-o pauză dintre activitățile din cadrul festivalului am stat de vorbă cu cele trei scriitoare rezidente pentru a afla ce a însemnat pentru fiecare acest program și cu ce planuri au venit, dar mai ales ce iau cu ele acasă.

Spuneți-mi câte ceva despre povestea pe care o veți crea în cadrul rezidenței și cum sperați să influențeze această publicul tânăr?

Luminița Alexandru: Pentru că îmi place foarte mult locul și sunt sigură că o să mă inspire, voi dedica o lună întreagă pentru a scrie mare parte din scenariul unei cărți de benzi desenate. Nu va fi doar o poveste, ci va fi o carte întreagă pe care o va ilustra tot Alexandru Ciubotariu, dar nu voi dezvălui foarte multe acum, rămâne o surpriză.

Simona Epure: Am început să scriu o povestire despre plantarea copacilor pentru că e dureros că tot timpul se defrișează, dar nu se plantează la loc sau se plantează prea puțin. Povestea este de fapt despre o fetiță și un mic personaj necuvântător, o pasăre. Are chiar și un motto și este dedicată tuturor copiilor care vor planta un copac.

Ce v-a motivat încă de la început să aplicați pentru „Rezidențele Șotron”?

Simona Epure: În primul rând aș vrea să spun că este minunat festivalul și nu spun asta doar pentru că am fost implicată, ci cred că în general copiii merită mai multe festivaluri și, odată cu ei, și autorii de literatură pentru copii. Din păcate, literatura pentru copii este considerată un soi de Cenușăreasă și nu prea este băgată în seamă de către cei mari. De aceea trebuie să fim mai vizibili. Toată lumea crede că noi ne jucăm. Da, ne și jucăm, dar într-un mod foarte serios, și vreau să le transmit pe calea asta și celor mari că poveștile,

poveștile și poeziile mele nu sunt doar pentru copii. Inclusiv povestirea aceasta pe care o voi scrie în urma Rezidenței se adresează și adulților, pentru că le dau și lor de gândit. Începem așa prin

Domnul Pisica Pătrată și cele trei rezidente: Simona Epure, Luminița Alexandru (România) și Oxana Borovets (Ucraina)

a ne juca puțin atunci când creăm personaje și activități. Pentru că prin joacă cei mici învață foarte multe și foarte repede.

Cărțile pentru copii, de fapt, sunt împachetate frumos prin prisma ilustrațiilor, dar ele nu sunt doar pentru copii. Dacă desfacem o carte precum foițele unei cepe, rămâne un miez, astfel încât o poveste bună să fie potrivită oricărei vârste. Doar că este pe nivele de lectură. Într-un mod poate fi înțeleasă la trei ani, altfel la zece ani și citită mai profund la vârsta de 30 sau la 50 de ani.

În parcursul meu de scriitor a contat foarte mult faptul că în 2017 și 2018 am primit câte un premiu pentru două povestiri, în urma cărora am ajuns și la Iași. Nu mai fusesem din copilărie și mi-am dat seama că aici este un pol cultural care încurajează foarte mult literatura în general, nu doar cea pentru copii. Așa am ajuns și la Șotron.

În cadrul rezidenței mi-a venit o idee tocmai pentru că am cunoscut-o pe Oxana și s-ar putea să se concretizeze într-o cărticică. Nu am avut atât de mult timp la dispoziție și mi-am continuat ideea poveștii mele despre plantarea copacilor, dar după Șotron voi avea mai mult timp să respir puțin și cred că va ieși ceva pentru că mi-au venit câteva idei spontane datorită ei și, mai ales, datorită fetiței ei.

Luminița Alexandru: Autorii români contemporani sunt foarte importanți pentru copii. Au rolul de a reîmprieteni oamenii cu cărțile, dar în special copiii. Totodată, prin cei mici și cumpărând cărți pentru copii, și părinții citesc

automat. A sprijini scriitorii de literatură pentru copii și a-i implica în festivaluri sau alte evenimente, a le oferi rezidențe, toate acestea reprezintă un sprijin extraordinar, care impulsionează

lectura și poate schimba lucrurile în România. Acest program de rezidențe este deosebit și pentru că oferă unor scriitori, mai ales celor din Ucraina, ocazia de a se detașa de viața de zi cu zi pentru a se concentra și a crea o carte sau o poveste. Plus că automat mai sunt și aceste evenimente, iar copiii sunt impresionați de întâlnirile cu scriitorii. Cărțile pe care autorii le prezintă în fața lor și le semnează sunt de mare preț. Ei le citesc cu mare drag și le țin la piept. Implicând în acest mod autorii români, putem schimba lucrurile. Cred foarte mult în ideea asta. Felicitări tuturor celor care oferă burse și rezidențe, care fac festivaluri sau evenimente de literatură pentru copii și nu numai.

Oxana Borovets: Ca să fiu sinceră, mi-am dorit să fiu într-un loc unde să mă simt în siguranță cu fetița mea. Când am venit aici am avut un plan clar în minte, știind că voi fi în liniște alături de ea, voi scrie niște povestioare, voi încerca să mă bucur de muzee și de obiectivele istorice și să fotografiez oameni. Nu am apucat să fac foarte multe din ce mi-am plănuit pentru că mi-am petrecut mare parte din timp doar având grijă de fiica mea. La început m-a întristat asta, dar apoi pur și simplu m-am abandonat senzației de pace și asta m-a făcut să mă simt de parcă am renăscut. Dându-mi voie să exist în această atmosferă pașnică, am început să mă uit mai relaxat la oameni și să analizez în voie absolut orice în timpul plimbărilor mele. Acest festival mi-a oferit posibilitatea să experimentez și un alt mod de a exista. Corpul meu

încă mai trăiește panica din Ucraina pentru că reacționează din reflex atunci când aud zgomote puternice, dar creierul meu începe să înțeleagă că aici sunt în siguranță. De aceea, există o mare posibilitate să pot să scriu ceva după ce plec de aici pentru că voi fi ca un acumulator încărcat pe deplin. Mi-am adunat câteva idei și voi scrie despre un șoricel inspirat de fetița mea. Acest șoricel caută mereu aventuri și nu prea vrea să facă lucrurile care i se spun, nu vrea să doarmă, nu vrea să mănânce, exact ca un copil obișnuit. Nu am mai scris cărți pentru copii până acum. Mai întâi am început cu poezia, apoi am început să scriu povestiri scurte înainte să se nască fiica mea, și ar fi trebuit să fie publicate într-o carte, însă în timpul atacului din Harkov, sediul tipografiei editurii a ars. Poveștile sunt despre niște creaturi mitologice din folclorul Ucrainian, spirite ale apelor și ale pădurilor, care pot fi la fel de cool precum supereroii din desenele animate precum Spiderman sau Elsa.

Ce importanță credeți că au atelierul de scriere creativă sau de storytelling pentru copii în formarea viitoarelor generații de cititori și scriitori?

Simona Epure: Copiii trebuie încurajați să citească, în primul rând. Și chiar să încerce să scrie și, de ce nu, chiar să ilustreze. Să aibă curaj. Eu sunt sigură că mulți dintre ei au talente de care noi nu ne dăm seama. De exemplu, o fetiță care a cumpărat cu câteva zile în urmă cartea cu Șoricelul Fursec a lucrat în plastilină personajul acesta după ce a citit cartea. Mie mi se pare că seamănă foarte bine. Personajul a devenit destul de cunoscut și are mulți fani, adun mereu de pe la astfel de evenimente figurine lucrate de copii. Fetița aceasta este un mic talent, de exemplu, și merită să fie cunoscută, în opinia mea. De aceea, copiii trebuie puși în legătură cu autorii, atelierul de storytelling, de ilustrație și tot ce ține de cărțile de copii în general. Ei sunt niște mici talente care trebuie încurajate. Plus că, mulți dintre ei încă nu realizează că există și cărți amuzante, în afara școlii, mai pe înțelesul lor, care nu se citesc din obligație, ci din pură plăcere. De aceea, mi se pare extraordinar ceea ce realizează cei de la Muzeul Literaturii Române Iași în tandem cu Asociația ACVO! Prin „Rezidențele Șotron”, în primul rând copiii vin în contact cu autori contemporani de literatură pentru copii, dar și autori din țări diferite au ocazia să se cunoască și să interacționeze între ei. Pentru mine a fost o ocazie minunată în acest sens.

Luminița Alexandru: Eu voi avea două ateliere, pe 18 și pe 20 iunie, unde vor veni copii de la două

școli diferite. Vom avea și un debut al unui proiect care se numește „Academia Cititorilor”, prin care încercăm să inițiem copiii în modul optim de a folosi o carte. Am testat primul modul la evenimentele precedente din școli și mulți copii au fost șocați că nu știau să deschidă o carte corect. M-am gândit că, fiind un festival atât de frumos, este chiar locul perfect să încep acest proiect prin intermediul rezidenței.

În urmă cu câteva luni mi-am pus în minte un obiectiv, și anume că în următorii trei ani aș vrea să mă întâlnesc cu zece mii de copii pe care să-i conving și să-i inspir să citească. Voi face asta în colaborare cu Alexandru Ciubotariu (Pisica Pătrată), deja am întâlnit împreună câteva sute de copii anul acesta și avem câteva reacții foarte bune venite mai ales din partea învățătoarelor și a părinților care au spus că cei mici au început să citească cu drag, deși înainte fugeau de cărți. Sunt foarte importante aceste ateliere, iar eu cred că rolul nostru, al autorilor, este să inspirăm și să provocăm, astfel încât ei să devină prieteni cu cărțile, dar și să-și descopere diverse talente.

Oxana Borovets: Nu am știut ce vârstă au cei cu care trebuia să fac atelierul și mă așteptam la copii mici, de școală. Știam că sunt copii din Ucraina, rămași fără părinți, și îmi pregătisem o poveste despre un erou care își găsește o casă și o familie, dar am realizat apoi că aveam de-a face cu niște adolescenți, iar povestea mea era despre un șoricel, așa că nu prea se potrivea. Aveam un fel de scenariu de la care trebuia să plec, astfel încât să creăm o poveste împreună, apoi să desenăm acest șoricel, dar am simțit că nu la asta se așteptau nici ei, așa că am schimbat strategia și am înțeles că ceea ce trebuia să urmăresc, de fapt, era să stabilim o conexiune.

Le-am povestit mai întâi despre mine și le-am spus cu ce mă ocup, apoi mi-am scos aparatul foto din rucsac, pentru că, printre altele, sunt pasionată și de fotografie. Unul dintre copii, care era și el interesat de acest domeniu, m-a rugat să-i arăt cum să facă poze cu un astfel de aparat. Așa că am ieșit în stradă și am început să facem diverse fotografii de tip portret unui pompier tânăr. M-am simțit ciudat la început pentru că se presupune că eu sunt o scriitoare și trebuie să-i învăț pe copii despre cărți și povești, dar până la urmă, ceea ce am făcut împreună cu acești copii a fost minunat. Pentru că ne-a adus bucurie. Storytelling-ul se poate manifesta și prin fotografie. I-am întrebat și pe ei de ce sunt aici, cu ce se ocupă în viața lor de zi cu zi, ce le place, am făcut schimb de conturi de Instagram, iar ei nu au văzut un scriitor, ci un om care chiar se interesează de viețile lor. **SDC**

Jurnalul mizantropului nomad (67)

Luni, 10 iunie

Rezumat: în Europa e din nou 1932. Firește, deși vine peste ei apocalipsa, deși îi așteaptă cea mai mare catastrofă geopolitică din ultimele decenii, vlahii se pregătesc de weekendul prelungit și se pierd în mizele lor mici, ridicole, cu ciordeala, cu mangleala.

O notă de acum patru ani: Caut în fiecare zi prin ziare dacă nu apare o harfă cu un părș de alun și un impiegat de mișcare. Omenirea merită o harfă cu un părș de alun și un impiegat de mișcare, dar uite că nu apare. De ce ne perpelești, părșule? De ce nu dai drumul la harfă, impiegatul?.

O notă de acum un an: Partea bună pentru Iohannis e că în caz de ceva nu mai trebuie să fugă cu elicopterul de pe sediul CC, el fiind deja în aer.

Duminică, 9 iunie

Dulcea oboseală de după una dintre cele mai importante zile din viața mea. Ziua în care, la Salerno, pe un stadion cu zeci de mii de oameni, l-am văzut pentru prima dată pe Roberto Baggio, idolul copilăriei mele binecuvântate.

Cum eu am gusturi diametral opuse față de vlahi în orice, de la stil de viață la muzică, gastronomie, filme, literatură, jurnalism, teatru, mode, idoli și idei, ba chiar și sport, era culmea să ne potrivim pe partea politică, direct. În afară de Nicușor, evident nu a ieșit absolut nimic din ce am votat. Ca de obicei. Eh, asta e, fiecare pe drumul lui, vlahii rămân în subdezvoltare cu moft & moț, unde le place lor, eu plec un picuț și înspre Africa (reconfigurare traseu), să vedem ce o fi și pe acolo. Nu se termină lumea la Mizil. Din nou la drum, așadar.

ANDREI CRĂCIUN

CULEGĂTORUL DE HARFE

Rezumat: cirul nostru vă prezintă „liderii” care nu sunt buni nici de cuire, un plăvan infernal, care o freacă de un deceniu pe modul avion, un vânzător de covrigi la gura a doua, un doctor ăăăă anal-fabet, localii panacotari & prăjiți, alumnașii Academiei Felix, neosecuriștii, euroimpostorii, euroloazele, atâția detașați de la pădure de la Băneasa sau alte păduri, o trompetă masivă a Moscovei, atâr-nache care candidează la orice doar să aibă funcție, fiind nuli fără, patrihoții blocați mental în Evul

Mediu timpuriu, atâția pușcăriași care candidează pentru că nu mai există justiție, e la pensia specială justiția, excepțiile cu care nu umpli o cabină telefonică, și tot votăm, fiindcă asta e democrația à la vlah și alta nu vine nimeni să ne facă. Fortza vlahii! Urmează apocalipsa și weekendul prelungit.

Non è più domenica
Napoli, șase dimineața. Un copil nesupravegheat – nu are mai mult de șase ani. Aleargă câțiva porumbei zbierând că:

– Sunteți urâți, porumbeilor, sunteți urâți!

Nu-i plac lui porumbeii. Ce să facem? Un taximetrist urlă către o doamnă care trece nepăsătoare mai departe trăgând un troller imens de culoarea somonului. Taximetristul e disperat și dă din mâini întocmai ca într-un scheci despre napolitani. Legende sunt adevărate:

– Madam, madam, nu suntem toți bandiți!

Eu duc în bagajul de inimă poezia, nostalgia, cei douăzeci de mii de oameni cântând că nu mai există duminici de douăzeci de ani. Au dreptate. Nu mai există duminici. Baggio nu mai joacă.

Dar noi avem amintirile și, de aceea, suntem foarte, foarte bogați sufletește. Cum spunea un copil ieri în tribună:

– Mamma, ho visto Baggio, mamma!

Nu era născut nici tatăl său când Baggio ne dădea nopțile albe și magice. Și nici mama sa nu era născută.

Taximetristul nu abandonează:

– Madam! Madam! Veniți cu mine, madam!

Strigătul zadarnic se pierde în ziua care a început. Și soarele e sus și viața continuă și nu mai există duminici. **SDC**

365.000 de zile - 3: o rememorare

Trăim într-o lume tot mai intolerantă, în care nu mai contează adevărul, ci faptul că fiecare vrea să aibă dreptate. Mai bine zis, să i se *confirme* că deține adevărul – și asta în trăirea în care faptele nu contează, ci doar *păreră mea*. A mea, a mea, a mea. Asistăm de ceva timp la o infantilizare gravă a gândirii, care refuză rațiunea, de natură critică, în favoarea efermerului sentimentaloid.

Dar în contextul alegerilor de mai ieri, pot spune că România a ieșit bine, față de restul Europei, cu toate nemulțumirile pe care cu siguranță fiecare le avem. Chiar dacă ajung până și în Parlamentul European niște personaje mai aparte, totuși stăm bine față de alte state cu o tradiție democratică mult mai serioasă, consolidată. Degeaba scria Voltaire la 1763 că „întregul nostru continent ne arată că nu trebuie nici să susținem, nici să punem în practică intoleranța”, după două secole și jumătate rămânem în același marasm, cu aceeași speranță.

Mulți au rămas prizonieri ai unei concepții negative asupra Evului Mediu – imagine de natură protestantă, de altfel, din Iluminism. Numele spune totul despre cum se considerau cei din secolele XVII-XVIII față de ceea ce nu cunoșteau, dar despre care aveau impresii: Evul Mediu. O simplă trecere. Cum se vede, poate că tehnicile se schimbă, că evoluăm la acest nivel al

RADU CUCUTEANU

CU VÂNTUL ÎNAINTE

progresului tehnologic, dar nu neapărat și la cel uman. Faptul că voiau să aibă dreptate i-a făcut să treacă peste rațiunea proclamată și, pentru a se diferenția de trecut, pentru a își arăta statura nobilă, au înfierat un trecut care le era necunoscut – și așa am rămas până astăzi cu ideea că medievalitatea a reprezentat o perioadă întunecată.

Dar, așa cum bine știm, deși e o altă paradigmă, evul de mijloc a avut o lumină a sa, de la manuscrisele miniaturate – sau, cum se mai numesc ele, anluminare – la gândirea vremii. Iar unul dintre gânduri a fost cel inovativ al toleranței – deosebit de cel din Antichitate, unde *tolerantia* însemna îndurarea unei greutăți pentru trup sau, cel mai adesea, pentru suflet. În vremurile ce survin, acest sens este preluat de un alt termen, *patientia*, de unde avem o droaie de termeni și astăzi, de la paciența caragialiană la pacienții care au răbdare, deși îi doare, și până la trecuta artă a pasienței, azi mai

cunoscută de angajații cu prea mult timp liber sub denumirea anglicizantă – cu morbul franțuzit în ea – de *solitaire*.

Dar, dacă vorbim la nivel de concept social și politic, toleranța ține de Evul Mediu și de premodernitate. De acum circa un mileniu, *Decretum Gratiani* sublinia că dacă, pentru a îndrepta un rău, trebuie să fie ruptă pacea din Biserica, atunci este preferabil ca răul acela să fie tolerat. Tolerat. Un cuvânt care se tot repetă în acest corpus. Și care marchează nașterea pluralității în societatea creștină. Iar din canonul creștin, trecut prin scolastică, termenul a translat în cel juridic. *Minus malum toleratur ut maius tollatur* este unul dintre preceptele legislației medievale. Și așa ajungem la premodernitate – care cunoaște de altfel ceea ce s-a numit „toleranță erasmiană” – care, ca orice formă de toleranță, are limitele ei: cu trecerea timpului, societatea trebuia să fie curățată de monstrul ereziei imediat ce se ivea ocazia.

Dar odată cu Voltaire, ca să revenim, se petrece o contaminare a ideilor, în care *tolerantia* nu mai este apropiată de *concordia*, ci ajunge să însemne puțin mai mult decât o formă de indiferență.

Astăzi, când vorbim despre toleranță, de acolo ne tragem, de la a manifesta o formă de indiferență. În societatea în care trăim, concordia a rămas undeva în urmă, nici

măcar nu ne mai gândim la ea. Iar toleranța, asemenea fumului, pare să se risipească undeva deasupra noastră. Ceea ce înseamnă că noi ne înjosim, până la urmă. Toleranța este cea care ne deschide porțile de a accepta o altă lume – și nici nu trebuie să fie cea de apoi, ci cea (sau cele) din preajma noastră.

Se fac 24 de ani de la mișcarea aceea a intoleranței și intolerabilă care și-a creat propriul substantiv: mineriada din 13-15 iunie 1990. Momentul în care concordia a fost izgonită ca posibilitate din societatea românească. Clipa în care toleranța a fost suspendată. Atunci când victime au fost mulți, dar suntem toți și azi prin drumul pe care l-a luat țara. Iar astăzi vedem cum toleranța parcă începe să se ridice, ușor-ușor, tot mai mult de

pe hainele sociale pe care le purtăm. Cum, odată cu ea, se ridică și frumosul de pe noi. Și, cu oricâte haine ne-am masca, rămânem tot mai fără suflu, tot mai goi. Nu este o mineriadă directă, dar violența a învățat să se mascheze.

Bun, ne-am lămurit, cu concordia s-a rezolvat, nu putem avea o singură inimă – ceea ce nici nu ne dorim, de altfel. Dar toleranța înseamnă să ne ducem pe noi mai departe, înseamnă pod (a se vedea lituanianul *tiltas*), înseamnă deschidere. Ne suportăm (*i.e.* tolerăm) pe noi înșine, însă putem să îi tolerăm și pe ceilalți. Sau, chit că sunt altfel croiți decât noi, să îi lășăm în pace. Pentru că de acum o mie de ani toleranța înseamnă pluralitate. Poate putem înțelege asta după un mileniu. **SDC**

Marea răfuială, Marea prezidențială. Marea de analfabetism electoral

Am avut și runda asta alegeri anti- ceva în România, numai că au fost alegeri anti-USR. Adică foști votanți USR împotriva USR.

GEORGE ONOFREI

DIN COLȚUL OPUS

Toate sondajele de opinie dădeau Alianța Dreapta Unită la un scor de 14-16% pentru alegerile europarlamentare, adică exact cât a și făcut. Opt și ceva la sută Alianța, restul REPER, Nicu Ștefănuță și Vlad Gheorghe ca independenți. Dacă faceți calculul, iese. La final însă, USR trimite doi europarlamentari (că Tomac e de la PMP și Alianța e ca și gata în acest punct al istoriei), Nicu Ștefănuță se trimite pe sine și REPER zero. Vlad Gheorghe n-a făcut pragul de 3,2% necesar unui independent.

În unele orașe, candidați plecați din USR au luptat puternic până au rupt zdravăn din voturile candidaților rămași, făcând cadouri minunate primarilor în funcție. Din frumusețea votului într-un singur tur.

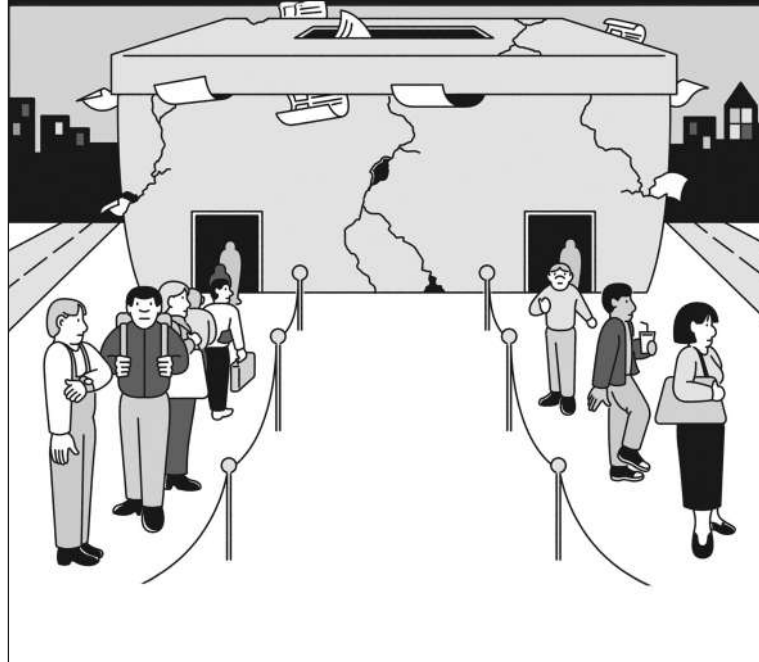
Foștii useriști zic că cei de au rămas sunt niște *golani*. Nu s-au certat, s-au înjurat și spurcat un pic, în rest tăt normal. S-au măcelărit între ei până a ieșit PSD cu scoruri care amintesc de vremurile lui Dragnea. Revoluția a murit, trăiască Revoluția!

Gluma-i tristă spre stânga. Oricât de mult ți-ar plăcea

USR, ideea să lași opoziția doar pe mâna AUR, la alegerile parlamentare, nu pare chiar așa de strălucită. Și dacă ești votant anti- PSD roșu sau PSD galben, atunci poate c-ar fi o idee bună să-ți aduci aminte că politica nu e nici „Vara ispitelor” și nici „Useriștii și ex-useriștii au talent”. Ei se ceartă, se împacă mai rar, dar fără partide de opoziție nu prea mai există opoziție. Doar un partid-stat. Ai o vară întreagă să te gândești la asta.

***

Te gândești până își anunță și Mircea Geoană în sfârșit candidatura – căreia i s-a făcut atâta promovare de vreun an și ceva –, la prezidențiale. Candidatul ce vine de pe calul alb al secretarului general adjunct al NATO, direct de la Bruxelles, înapoi pe Dâmbovița, la „Mihaela, dragostea mea”.

Țara a fost împânzită deja de ceva vreme de afișele uriașe ale generalului Ciucă, alt pretendent la prezidențiale. Marcel va trebui și el, ca președinte PSD și mare învingător al alegerilor de duminică trecută, să se sacrifice în cursa prezidențială.

Doamna Șoșoacă va candida și ea sigur, doar a repetat marșul oficial pe muzică de fanfară încă din 24 ianuarie anul acesta, la Iași, iar domnul Simion va răspunde cu certitudine „prezent”.

Marea necunoscută, în acest

moment, este cine va fi candidatul USR. Cel mai probabil Elena Lasconi sau Dominic Fritz. La ora scrierii acestui articol, după demisia lui Cătălin Drulă, unul dintre ei va deveni noul președinte al formațiunii politice. Cum campania pentru prezidențiale va începe cândva în august, cel care va trage lozul de șef al USR, îl va trage și pe cel de candidat la prezidențiale. Deși este scrutinul cu cele mai mari descărcări de energie, deocamdată, în mod straniu, candidaturile n-au fost lansate cu

claritate, mai puțin cea a domnului Ciucă, care a scris și-o carte. Plin de cărțurari la PNL, mai cu seamă după ce a văzut lumina tiparului și bestsellerul lui Sebastian Burduja, *Planul pentru București*.

Numai că un București mai mic așa, de 7,7%.

***

Dar poate cea mai mare tristețe a alegerilor comasate (locale/ europarlamentare) este gradul uriaș de analfabetism electoral al băieților buni care lucrează în corporații, hipsteri de tot soiul și așa mai departe. Pe Reddit, unde le e fief de discuții sub anonim, în câteva orașe mari din țară (Iași și Cluj) s-au arătat extrem de mirați că nu mai urmează și turul doi pentru alegerile locale pentru primari.

Drept e că alegerile în două tururi s-au scos din 2012, de când unii dintre ei poate că se jucau încă în spatele blocului, dar puțină alfabetizare în domeniul electoral n-a omorât pe nimeni. Nu e suficient să te prezinți la vot, ci să mai pui mâna să te și informezi puțin în legătură cu sistemul electoral din România, ce candidați au șanse și care nu. Ca după aia să nu te miri că au câștigat iar Chirica și Boc, dar tu nu i-ai votat. **SDC**

Moment de cotitură pentru USR

Știm rezultatele de la locale și de la europene, nu e cazul să mai recapitulăm cifrele. PSD-PNL a luat spre 50% la europene, așa cum sperau liderii celor două partide, iar blocul puterii se pregătește pentru asaltul final. AUR și-a făcut scorul din sondajele dinaintea alegerilor. Dar surpriza cea mare o găsim la Dreapta Unită, cu doar 8,7% la europene. Foarte slab rezultatul, iar dacă ne uităm la mandatele pentru Parlamentul European situația pentru USR e chiar dramatică. USR va avea doar doi europarlamentari, exact cât partidul Diane Șoșoacă.

Greu de înțeles ce s-a întâmplat cu USR în ultimii doi ani. Partidul a fost în opoziție, dar în loc să crească fără prea mari eforturi și-a pierdut din susținători. Strategie ciudată și la Dacian Cioloș. Plecat cu scandal din USR-PLUS, Cioloș s-a grăbit cu anunțe proiectul

FLORIN GHEȚU

VAGONUL CU VORBE

REPER. Doar că REPER a capotat la europene, luând 3,7% la voturi. Adică nu mare lucru, ratând intrarea în Parlamentul European.

Haideți să socotim un pic. Facem aritmetică, nici măcar politică. ADU, REPER, Nicu Ștefănuță și Vlad Gheorghe (ultimii doi au candidat ca independenți) înseamnă 17,7% pe țară. Adică dublu față de cât a reușit să obțină Dreapta Unită. Ar fi fost altceva, probabil un scor apropiat de așteptările

susținătorilor USR. Ca să vă faceți o imagine și mai clară a dezastului, la Cluj, fief USR, formațiunea lui Cătălin Drulă a luat 14%, în timp ce REPER 13%, iar Nicu Ștefănuță 12%, plus Vlad Gheorghe cu 4,8%. Total 44 de procente.

Dreapta plătește cu vârf și îndesat pentru proasta strategie din ultimii ani. E vinovat doar Cătălin Drulă, liderul USR? Cu siguranță, nu. Toți liderii USR au partea lor de vină. Unde au fost în toți acești ani? Pentru că din USR așchiile au sărit una după alta, iar nimeni nu a oprit hemoragia.

Mihai Polițeanu, spre exemplu, a câștigat pe cont propriu Primăria Ploiești, dar pentru USR nu a fost bun. Nicu Ștefănuță și-a luat pe persoană fizică mandatul de europarlamentar după ce nu a mai încăput pe listele USR.

O mutare ciudată am văzut și la deputata Cosette Chichirău.

Fosta deputată a luat 15% la Iași în afara USR, dar la ce i-a folosit? Liberalul Mihai Chirica a răsuflat ușurat. Dacă era inteligentă la Iași, USR triumfa acum la Primăria Iași. Marius Bodea, candidatul ADU, ar fi câștigat fără probleme. USR a avut de fapt 40%, nu 26 cât a luat Bodea. La Iași, USR a mers cu doi candidați, iar finalul a fost previzibil.

La nivel național, în USR s-a declanșat bătălia pentru supremație. E și sănătos să se întâmple așa, câtă vreme partidul a luat un scor rușinos de-a dreptul. Problema e că useriștii au nevoie de clarificări rapide, întrucât au rămas și fără președinte de partid, și fără candidat la Cotroceni.

Norocul USR poate fi indecizia liderilor PSD și PNL în privința calendarului electoral de la prezidențiale. Cioloș și Ciucă stabiliseră inițial ca primul tur să aibă loc pe 15 septembrie, iar finala două săptămâni mai târziu. Dar lucrurile nu sunt încă tranșate, existând destule semnale că PSD-PNL ar dori împingerea prezidențialelor pe final de toamnă.

Pentru USR orice zi în plus până la prezidențiale e un câștig. Dar cine va fi președintele partidului?

Dominic Fritz și Elena Lasconi au fost primii care și-au manifestat intențiile.

Fritz e susținut de Drulă și de cei din actuala conducere USR, în timp ce Elena Lasconi nu e clar ce sprijin are deocamdată în partid. A apărut și varianta primarului din Bacău, Lucian Viziteu, personaj politic care însă nu prea a ieșit la rampă în ultimii doi ani.

Viziteu spune un lucru ce pare să stea în picioare: noul președinte USR să-și asume și candidatura la alegerile prezidențiale. Dominic Fritz a spus deja că nu este interesat de funcția de la Cotroceni. Lasconi nu spune nu, dar întrebară e dacă o vrea și partidul.

USR are nevoie de o bătălie pe bune la vârf, chiar cu riscul unei păruiele publice, dar apoi cel care iese președinte să fie susținut de întregul partid.

Noul lider USR are ca misiune refacerea imaginii partidului, întoarcerea fiilor risipitori și un scor cât mai bun la prezidențiale și parlamentare.

Dacă USR refuză să înțeleagă ce are de făcut, probabil că va fi o chestiune de timp până ce un alt partid de dreapta, autentic, va apărea pe scena publică. **SDC**

Visul american din suburbii

A vorbi dintr-o perspectivă critică europeană despre suburbii și visul american în Barcelona poate părea îndrăzneț, mai ales că e ușor să observi punctul de vedere care vine din afară, din exteriorul Americii. Însă Centre de Cultura Contemporană de Barcelona (CCCB) este un centru cultural multidisciplinar ce abordează provocările cheie ale societății contemporane prin diferite limbaje și formate, cu un program extins care include expoziții tematice majore, serii de conferințe și întâlniri literare, proiecții de film și festivaluri.

CCCB este o instituție care a apărut ca urmare a efectului pozitiv semnificativ pe care l-a avut Olimpiada din Barcelona din 1992. Capitala Cataloniei a trecut atunci printr-un complex proces de reinventare, necesar în urma regimului lui Franco, care nu a privit cu ochi buni orașul pe care l-a cucerit în ianuarie 1939, spre finalul Războiului Civil din Spania, și nici regiunea pe care a persecutat-o cât a durat dictatura sa. Catalonia în întregime și-a văzut limba, cultura și autonomia reduse drastic, iar tendințele secesioniste sunt în strânsă legătură și cu această represiune.

Transformarea Barcelonei s-a bazat în primul rând pe o revitalizare reușită a spațiului public, care a abordat degradarea fizică și socială a acestuia (în precedentul meu articol, despre festivalul de muzică Primavera Sound, am menționat câte ceva despre regândirea zonei din jurul Forumului construit în 1994). În Raval, fost cartier rău famat, situat în dreapta celebrei Rambla, cum cobori spre port, exact lângă CCCB s-a deschis, în 1995, MACBA – Muzeul de Artă Contemporană al orașului, o clădire superbă, proiectată de arhitectul Richard Meier. Iar instituțiile culturale sunt bastioanele care atrag localnicii, turiștii și cetățenii care transformă treptat zona.

SUBURBIA, IMAGINE MENTALĂ ȘI PEISAJ ÎN SCHIMBARE

În programul său amplu de expoziții și conferințe, CCCB explorează rolul designului, planificării și al arhitecturii integrate într-o cultură mai largă. „Suburbia. Building the American Dream” (trad.m. „Suburbia. Construirea Visului American”), expoziția curatoriată de Philipp Engel, jurnalist specializat în film și literatură, ilustrează perfect această preocupare a instituției. Suburbia americană este atât un spațiu geografic, cât

GEORGE PLEȘU

SINESTEZII

și unul istoric. Atunci când folosim acest termen, ne referim la locuri clar identificabile: extinderi de mari dimensiuni ale metropolelor SUA, cu preponderență pentru populația albă din clasa de mijloc, ai cărei reprezentanți s-au îmbogățit în anii de după cel de-al Doilea Război Mondial. Prin amploarea sa, este momentan cea mai mare redistribuție de resurse către cel mai mare număr de oameni din istoria omenirii, un fenomen care încă fascinează și care, în ciuda declinului, a avut parte de o nouă renaștere în timpul și după pandemie.

„Suburbia este atât o imagine mentală, cât și un peisaj în schimbare”, spune curatorul, iar demersul său se adresează ambelor componente, mediul fizic tangibil al Americii din suburbii, dar și culturii sale, în toate sensurile ale acestui cuvânt. Engel începe cu o istorie a fenomenului încă din secolul al XIX-lea, când suburbia reprezenta un refugiu din calea relor și a bolilor orașelor în proces de industrializare, continuă cu explozia de după 1946 și ajunge până la dilemele prezentului. După cel de-al Doilea Război Mondial, locuințele au fost construite cu o viteză amețitoare, noile cartiere fiind ridicate pentru a veni în sprijinul veteranilor de război și al familiilor acestora, care nu mai aveau unde să locuiască în orașele aglomerate.

Așa cum ai ocazia să descoperi trecând prin spațiile vaste în care este instalată expoziția, suburbia americană este o lume care inventează în mod constant noi subcategorii și etichete, chiar dacă, în esența sa, este doar o vastă răspândire de arhitectură dispersată. O casă cochetă, cu electrocasnice la modă, mașini în garaj, gazon tuns impecabil și eventual o piscină – o lume de vis, portretizată obsesiv în film, literatură, publicitate sau arta vizuală, dar cu numeroase

dezavantaje și un impact major asupra mediului înconjurător. Fragmente din emisiuni și filme emblematic rulează în buclă, prezentând suburbia drept decorul unei vieți perfecte.

DE LA VIS LA COȘMAR

Cu toate acestea, printre ele se intercalează și clipuri critice – filme și documentare care contestă narațiunea, evidențiind conformismul și sentimentul de excludere inerent. Viziunea idealizată a suburbiilor albe s-a prăbușit în anii 1960, când au devenit mai diverse, iar rasismul și paranoia s-au instalat. Mult timp, accesul populației de culoare a fost interzis, iar ridicarea acestei bariere a însemnat, de multe ori, instaurarea fricii și migrarea unei părți a populației albe („White Flight”) către alte zone (*exurbs*). Foarte interesante sunt și graficele care arată schimbarea dramatică de populație care a avut loc între 1990 și 2020 în metropolele americane. Per total, albi au scăzut în SUA de la 79,1% în 1990 la 70,9% în 2000, 63% în 2010 și doar 55,4% în 2020. Se estimează că cel târziu în 2044 albi vor fi minoritari, fapt deja înregistrat în orașe precum Dallas (48,3% în 2020 față de 81,6% în 1990), Houston (37,8% în 2020 față de 71,3% în 1990), Washington

(42% vs. 71,3%) sau Miami (29,5% față de 71,5%). Expoziția dedică o întreagă secțiune pentru ceea ce numește „coșmarul rezidențial” care a urmat.

Fotografiile de impact ale unor artiști prezintă partea întunecată a vieții în suburbie: Angela Strassheim, cu seria „Left Behind” pe tema izolării; Gabriele Galimberti, cu o serie dedicată posesorilor de arme care-și prezintă cu mândrie arsenalul ce ar putea echipa cu succes un batalion în Ucraina; Amy Stein; Todd Hido; sau Gregory Crewdson, care folosește într-o serie de cadre regizate actori celebri precum Julianne Moore, Tilda Swinton, Phillip Seymour Hoffman sau Gwyneth Paltrow pentru proiectul intitulat „Twilight”, cu imagini stranii surprinse la crepuscul ș.a.

Pe lângă acestea, imaginile din satelit realizate de Benjamin Grant arată vastitatea uluitoare a expansiunii urbane și suburbane.

DISTURBIA, HIPSTURBIA ȘI POST-SUBURBIA

Inspirat de filmul omonim, termenul *Disturbia* implică conștientizarea tulburătoare a faptului că sub aparența serenității suburbane se pot ascunde perturbări, disfuncționalități și decădere. Perfecțiunea estetică a suburbiei ascunde

probleme sociale și de ordin psihologic.

Hipsturbia, un termen apărut deceniul trecut într-un articol din „The New York Times”, reflectă o tendință mai nouă în care locuitorii mai tineri, *cool* și *trendy* – hipsterii – din mediul urban migrează în suburbii, aducând cu ei gusturi și sensibilități urbane care transformă cultura suburbană tradițională.

Zonele *hipsturbia* se caracterizează prin faptul că sunt accesibile și pietonale, prin dezvoltări cu utilizare mixtă (*mixed-use*) și prin spații comunitare vibrante, adaptate unei populații mai diverse și mai dinamice.

Post-Suburbia estompează granițele dintre urban și suburban prin sporirea densității și diversificarea structurilor sociale, devenind efectiv medii urbane autosuficiente, cu avantajele spațiale și comunitare ale suburbiilor tradiționale.

Expoziția include și o secțiune dedicată modului în care orașe spaniole precum Barcelona sau Madrid au replicat modelul suburbiei americane, dar personal am fost mai puțin interesat de această parte, rămas încă cu gândul la imaginile tulburătoare ale unor malluri cu parcuri uriașe părăsite, simetria alienantă a șirurilor nesfârșite de case văzute din satelit și formele nu lipsite de calitate estetică ale acestor dezvoltări ieșite parcă din folosirea unor platforme primitive de generare de imagini cu ajutorul inteligenței artificiale.

Iar, dacă aveți drum prin Barcelona în această vară, expoziția poate fi (și merită) văzută până pe 8 septembrie. **SDC**

Cum învingem fragilitatea teatrului?

Fotografia de teatru este un gen complex pe care doar cei care se îndrăgostesc de arta vie reușesc s-o stăpânească. Fie că sesiunile sunt realizate la repetiții sau în timpul reprezentației, obligatoriu prin reveniri, în „cutia cu iluzii” e complet diferit decât într-un studio.

În atelierul foto, scenografia e un mediu stabil. Pregătirea anterioară, mica regie a realizatorului în funcție de dorința și așteptările subiecților definesc acest mediu controlabil, negociabil între artist și cei din fața obiectivului.

În scenă, artiștii sunt în continuă mișcare, într-o entropie a acțiunilor teatrale care narează o poveste. În plus, lumina variază de la o secundă la alta și cel mai

adesea e insuficientă după standardele fotografice, decorul complică imaginea și centrul de focalizare, intervine plasarea în raport cu rampa. Buna cunoaștere a spectacolului, a regulilor de eclairaj scenic, puterea de anticipare constituie taine ale reușitei. Artiștii capturează nenumărate imagini și selectează doar câteva, în care încapsulează spectacolul și devin parte a memoriei lui concrete. Că sunt de studiu, publicitate sau își propun să arhiveze, ele capturează efemerul, îl transportă în timp, îl fac nemuritor.

RETORICĂ SCENICĂ MATERIALIZATĂ ÎN PIXELI

A apărut recent albumul *Silviu Purcărete. Infinite metamorfoze*, sub semnătura Mihaelei Marin,

renumită fotografă ce urmărește de mulți ani activitatea artistică a regizorilor români importanți. Cartea alături de fotografia din 22 de spectacole semnate de Silviu Purcărete, în România și străinătate, printre ele *Așteptându-1 pe Godot*, *Faust*, *Lulu*, *Metamorfoze*, *O furtună*, *Macbett*, *Regele Moare*, *Lohengrin*, *Aleko* și *Francesca da Rimini*.

E o bucurie să o foilezi! Să-i simți paginile, să privești instantaneele desprinse din creații pe care, poate, le-ai urmărit pe viu. Fiecare e o cașetă estetică. Condensează un gând regizoral, o retorică scenică, o construcție plastică, o propunere actoricească. Cadrele acestea sunt frânturi ale creativității artistice în forma ei concretă. Fixată pe suportul rezistent al

OLTIȚA CÎNTEC

DATUL ÎN SPECTACOL

hârtiei. Materializată în pixeli.

Volumul bilingv, român și engleză (traducere Ozana Oancea), include și un eseu semnat de criticul Sebastian Vlad Popa, *Corpuri lucide – ce învăț din teatrul lui Silviu Purcărete*.

Proiectul este inițiat și susținut de Asociația Culturală Vis-a-Vis (promotor proiect, Adriana Moca) cu sprijinul unui mecena. Un adevărat mecena, a dorit să rămână anonim. „Împărtășim de 25 de ani aceeași admirație pentru teatrul lui Silviu Purcărete. (...) În 1922, am discutat ideea (...). Cel mai greu a fost să decidem câte titluri vor intra. Imaginile Mihaelei Marin – de ordinul miilor – sunt egal de spectaculoase”, dezvăluie Adriana Moca, curatorul expoziției *Silviu Purcărete – 50 de ani de teatru*, dedicată jumătății de veac de când creează scenic, și al albumului care o însoțește. Splendida expoziție a fost vernisată, în luna mai, la Craiova, la Festivalul Internațional Shakespeare, în tandem cu lansarea albumului, care va călători prin țară și prin lume.

FIRELE TRAINICE ALE CONSONANTELOR ESTETICE

Calitatea grafică a reproducerii prin tipărire e extraordinară. Suprapertă, o hârtie de calitate

premium, printare impecabilă. Mii de imagini au așteptat în dosarele video ale Mihaelei Marin să le vină vremea, să se întâlnească în forma printului cu privitorii. Iată, a venit momentul.

Echipa de realizatori e legată de cel care a inspirat albumul prin firele trainice ale consonanțelor estetice. E, astfel, o privire din interiorul unui univers care a convins prin puterea fanteziei, că autorul e un artist din categoria celor memorabili.

Mihaela Marin are și ochi, și sensibilitate, și intuiție. E un excelent mediator între arta lui Silviu Purcărete și noi, privitorii. Cunosătorii vor reface mental și emoțional spectacole pe care le-au văzut. Imaginea foto are această însușire: e un animator al memoriei. Cei care nu sunt familiarizați cu stilistica purcăretiană își vor bucura ochii cu frumusețea momentelor surprinse.

Structura compozițională a fiecărei fotografii din totalul de 270 documentează vizual secvențe ale unui univers ficțional refăcut acum din fragmente cu relevanță pentru spectacol. Ochiul artistului fotograf e un intermediar, o punte de creativitate interpusă între imaginația regizorală și percepția spectatorului. Când frunzărești albumul Mihaelei Marin tot despre spectatorialitate este vorba. Raportul dintre întreg și detaliu, dintre mai mulți și unul, dintre cadrul care îi anturează plastic și actori. Deposezați de cuvinte, surprinși în expresivitatea corporal-facială, în clipa magică a transfigurării, artiștii sunt protagoniștii fiecărei file, ai fiecărui montaj vizual. **SDC**

ION BARBU

PINACOTECA DIN PETRILA

INTERVIU CU COREOGRAFUL

GIGI CĂCIULEANU:

„Dansul este prin excelență o artă a supraviețuirii”

BEATRICE VERONICA VOLBEA

Una dintre sintagmele mele preferate rămâne *teatrul coregrafic*, formulă ce folosește limbajul dansului și care este legată în mod special de numele maestrului coregraf Gigi Căciuleanu.

Limbajul teatrului coregrafic reprezintă o idee de artă (simbioza organică dintre dans și teatru) ce solicită actorul să acționeze ca dansator și dansatorul să utilizeze mijloace coregrafice într-o construcție teatrală. Încercările, experimentul, explorarea și asumarea de riscuri ajută actorul care dansează să intre în legătură cu sinele autentic, să-și descopere propria voce artistică, astfel încât dansurile pe care le va crea să fie cu adevărat ale sale. La fel, dansatorul devine concentrat pe potențialul dramatic care poate fi deblocat prin mișcare. Astfel se naște *dansActorul* – așa cum își denumește coregraful artiștii – un animal artistic care face parte dintr-un triunghi ce are la bază actorul și dansatorul, iar în vârful potențialul artistic al acestora.

Teatrul coregrafic reunește text, voce, dans și teatru fizic. Deși se

bazează pe exigențe disciplinare de compoziție de grup, promovează expresivitatea personală. Scopul este un dans al ideilor, un dans al textului și al contextului coregrafic; corpul este prins în imagini complexe prin exprimarea emoției și evidențierea vocală. Vocea și limbajul dansului devin parteneri poetici pentru imaginile vizuale. În teatrul coregrafic, un gest este înțeles ca o „inițiativă”: a face un gest devine echivalent cu a face o declarație. A fi „prezent” pe scenă înseamnă, literal și metaforic, a lua o poziție întruchipată, într-un context dramaturgic. Nici una nu necesită în mod necesar un antrenament specializat în dans, dar, din moment ce teatrul coregrafic tinde să fie foarte fizic și să reflecte fondul gestual/postural al artiștilor, o educație continuă și rafinată a mișcării face parte din cerințele sale artistice.

Personalitate remarcabilă a dansului contemporan, Gigi Căciuleanu este un reputat coregraf, balerin și profesor de talie internațională, cu o traiectorie artistică absolut impresionantă. În paralel cu disciplinele de dans academic, la vârsta de 14 ani acesta descoperă

și interpretează dansul avangardist al lui Miriam Răducanu. În 1973 este angajat în Germania ca profesor invitat și coregraf la Folkwang Ballet, al cărui director era Pina Bausch. După scurt timp, în 1974 decide să rămână în Franța ca director al baletului Grand Théâtre de Nancy. În 1978 a devenit membru fondator și director al Centrului Național de Coregrafie din Rennes (Franța), funcție pe care o va păstra timp de 15 ani, alături de colaboratorul său artistic, actorul, regizorul și scenograful Dan Mastacan.

În acești ani colaborează cu nume celebre ale dansului și muzicii, printre care Astor Piazzolla, Marius Constant, Pina Bausch, Maia Plisețkaia, Jeanine Richer, Jean-Michel Jarre, Guy Tudy, François Rabbath, Claude Lefevre, Santiago Sempere, Jean Le Poulain, Henri Ronse. Stabilizat la Paris, fondează în 1993 – în parteneriat cu Dan Mastacan – Compania Gigi Căciuleanu, dar revine în România la finalul anilor '90 pentru a colabora cu artiști români și a pune în scenă diferite proiecte.

Martha Graham spunea despre dansul său că nu ar fi o încercare

de a interpreta viața în sens literar. Este o afirmație pentru o viață prin mișcare. Ea a descris dansul ca o sărbătoare a vieții și o minune a corpului uman. Acesta este motivul pentru care mulți pasionați de artă de pe glob au continuat să vadă dansul ca pe o explorare rafinată către sufletul omenirii.

Cercetările artistice realizate de Gigi Căciuleanu se concentrează asupra modurilor în care energiile invizibile sunt transformate în volumele vizibile ale corpului, prin vectori de dans = „Mișcarea dansată”. Fiecare mișcare dansată în concepția coregrafului are personalitate privilegiată, la fel cum și corpul deține caracteristici specifice. Gestul nu este doar gest, mișcarea are semnificație poetică, metaforică, dar și psihologică, teatrală sau filosofică. Tendința spre o raționalitate matematică, metafora criptată, asocierile multiple sunt prezente în cartea sa *Vânt, volume, vectori*, unde autorul își dezvăluie sistemul de dans și o multitudine de semne, trasee, linii și senzori bazate pe energiile mecanice, percepție și senzații. Legile fizice se îmbină cu legile sufletului celui care privește. Gigi Căciuleanu

analizează dansul printr-un melanj de energii și vârtejuri în care corpul, privirea și conștiința sunt plimbate înăuntru și în afară ca într-un joc între vizibil și invizibil.

Gigi Căciuleanu are o viziune unică asupra dansului și a propunerilor sale scenice care par uneori gânduri intangibile, pe care le reprezintă prin mișcare. De-a lungul istoriei, mișcarea a fost folosită ca formă de comunicare. Ca atare, dansul coregrafului, pedagogului-formator și dansatorului Gigi Căciuleanu continuă să progreseze paralel cu dinamica vieții în schimbare cu care se confruntă.

„Omul-dans” și-a descheiat pelerina magică și mi-a răspuns fugitiv la câteva întrebări, în exclusivitate pentru „Suplimentul de cultură”.

Dansul are puterea de a comunica emoții fără cuvinte, de a crea legături între oameni și culturi. La fel și dumneavoastră, sunteți un adevărat catalizator, care reușește să obțină reacții în scenă și în afara ei. Cum v-ați descrie stilul de a coregrafia și ce este

dansul, în ceea ce vă privește?

Un joc de metafore. Ceea ce nu-i chiar o joacă! Dansul, așa cum îl iubesc, și cum, de câte ori pot, îl și fac, este (o zic mereu) o artă precisă și o știință nebună. Nebună în sensul că lucrează cu nebuloasele ecuații ale unui haos ordonator.

În ceea ce mă privește, Dansul (nu dănuiala!) este pură poezie pentru simplul fapt că este ceva care nu se poate rezuma. Nici explica, decât prin el însuși.

Genul de dans pe care îl propuneți pare aproape neinteresat de forma precisă sau de tehnica perfectă. Și totuși există o coerență și o rigoare a mișcărilor care ține de tehnică.

Depinde cum definim tehnica. Eu i-aș spune: disponibilitate, elasticitate, promptitudine. Toate trei sunt în primul rând ale gândirii spre a putea deveni și ale trupului. Atât ale celui vizibil, cât și ale celor invizibile. Sau mai bine zis care nu sunt vizibile pentru oricine.

Teatrul coregrafic, de care vă este legat numele, are o dinamică aparte. Cu siguranță este absolut necesar un echilibru între minte și corp, pentru a învăța mișcările, a memora coregrafia și a procesa informațiile. Putem integra și un pic de intuiție în actul dansat?

Cum ne-am putea oare imagina

viața fără ceea ce numiți intuiție?

În decursul unui act dansat, oricât de complexă i-ar fi construcția, pur și simplu nu-l poți apuca pe Dumnezeu de un picior fără a avea un simț în plus față de cele cinci bine-cunoscute.

Sunteți pasionat de matematică și poezie. Le-ați folosit în spațiul scenic, unde ați explorat frumusețea tiparelor și profunzimea emoțiilor umane. Toate acestea sunt un mod de exprimare personală?

De mic copil mi-am dorit, ca, devenind artist al dansului, să o fac posedând pelerina magică a unui clovn matematician. Este sensul în care, până azi, continui să mă construiesc. Sper să nu mă opresc.

Lucrați și montați spectacole cu actori și dansatori, pe care-i numiți dansActori. În calitate de coregraf, cum procedați pentru a traduce în mișcare povestea pe care doriți să o spuneți?

Ar fi teribil de lung să vă răspund amănunțit. Volume întregi. Dar, căutând o formulă mai concisă, aș zice că, lucrând în primul rând nu cu actori sau dansatori, ci cu ființe umane, demersul este același în ambele cazuri. Numai că în du-

blu sens, așa cum se sapă un tunel începând concomitent din cele

două capete cu speranța unei fericite întâlniri chiar la mijloc. Pe balerinii profesioniști încerc să-i aduc spre actorie, în timp ce pe actori îi atrag cât pot în meandrele dansului.

Credeți că dansul contemporan are legătură și cu

realitatea imediată?

Depinde ce considerăm ca fiind realitatea. Așa precum am spus-o și mai sus, pentru mine, realitatea este cea a universalității în care ființezi. Perfect nu e nimeni, geniali putem fi toți.

Vedeți arta dansului ca pe o formă de supraviețuire, ca artist? Credeți că oricine ar putea găsi un refugiu în ea?

Dansul este prin excelență o artă a supraviețuirii. Și, pe departe, nu numai în sensul fizic al termenului.

Tot așa precum actul respirației (faimoasa pneuma – πνεῦμα – a grecilor antici), este un mijloc nu numai de a nu-și da duhul, ci și un fantastic instrument de expresie artistică.

Ce părere aveți despre evoluția

”În ceea ce mă privește, Dansul este pură poezie pentru simplul fapt că este ceva care nu se poate rezuma. Nici explica, decât prin el însuși.”

Trebuie să reinventăm substanța și modurile în care sprijinim noile forme de dans

În teatrul coregrafic, dansActorii trebuie să aibă și capacitatea de a fi pur și simplu deschiși la posibilitatea de a deveni altceva decât ei înșiși, iar corpurile lor să se transforme în „corp recipient”, „corp gheizer”, „corp Big Bang”, „corp arbore” etc. Forma pe care o ia corpul acestora nu este un scop în sine, ci o consecință a forțelor care acționează în el. „Mișcarea dansată” apare ca o călătorie sau un drum energetic în care fiecare dansator sau dansActor funcționează la nivel de metaforă, dar și la nivel de grup, unde energiile se unesc într-o orchestrație extrem de minuțioasă, plină de dinamică și vitalitate.

Prin arta sa, Gigi Căciuleanu pune în discuție convențiile spectaculoase care guvernează arta coregrafică: teatrul, relația cu scena și experiența de a fi împreună într-un anumit context. În creațiile sale, dansul și teatrul fuzionează perfect. Mai ales în momentele de tandrețe combinate cu cele care nu par să aibă un sens anume, sau în cele în care tumultul cotidian este surprins prin emoție poetică și umor. Harta dansului în teatrul coregrafic al lui Căciuleanu poate avea dimensiune poetică, dar și abstractă. Poetică prin actor și abstractă cu ajutorul dansatorului. Maestrul-pedagog construiește momentele coregrafice inteligent, impregnând în corpurile tinerilor dansActori o lume în care imperceptibilul navighează între fizică și poezie, dans și acrobatică.

Cu spectacolele în care dansActorii aproape că zboară pe scenă, artistul a găsit libertatea pe care o caută mulți dintre creatorii români, fie ei dansatori sau actori. Liniile, formele, propria imagine în oglindă, evitarea și reorientarea sunt toate tehnici create de Gigi Căciuleanu. El nu numai că transgresează limitele procesului coregrafic tradițional, ci prin vocabularul său de mișcare provoacă mintea dansatorilor și a publicului.

Tehnica sa de dans intelectual artistică este de departe cea mai interesantă și captivantă mișcare pe care dansActorul lui Căciuleanu ar putea să și-o dorească vreodată.

Observăm din ce în ce mai des, pe scenele românești, o explorare activă a realității dinamice a unor relații și conexiuni complexe, un mediu de sondare extraordinar pentru cartografierea experiențelor și fenomenelor complexe pe care putem să le înțelegem la un nivel estetic, kinestezic, intuitiv. Coregrafia nu ar trebui considerată ca fiind doar o ordonare de procese, ci practica estetică a explorării relațiilor și a creării condițiilor în care noi conexiuni pot apărea. Se poate observa o creștere a nevoii ca dansul contemporan să fie mai degrabă o artă kinestezică decât una vizuală.

Artiștii și creatorii din zona coregrafică actuală simt o nevoie din ce în ce mai mare de a permite filosofiei și științei să le influențeze munca și, în același context, publicul s-a schimbat. Astfel, trebuie să reinventăm substanța și modurile în care sprijinim noile forme de dans. Și nu cred că este exagerat să spun că reinventarea strategiilor coregrafice depinde, probabil într-o mare măsură, de colaborarea cu oameni care provin din medii diferite. Această contaminare este necesară pentru expansiunea gândirii teoretice și dezvoltarea instrumentelor practice pentru noile forme de coregrafie. **SDC**

dansului contemporan în România și cum credeți că poate fi promovat și susținut în societate?

Nu e corect să fii judecător și parte. Nu sunt nici critic de artă, nu mă consider în nici un fel un expert în ale culturii și nici nu pretind a avea opinii în orice domeniu. Nu sunt decât un actor activ (scuzați pleonasmul!) în lumea artei și acest lucru îmi ia tot timpul și energia.

De curând ați ajuns la Iași, unde ați susținut o conferință și ați sărbătorit Ziua Dansului, alături de studenții, masteranzii și absolvenții secției de coregrafie de la Universitatea Națională de Arte „George Enescu”. Cum vedeți noile generații de dansatori-coregrafi?

Am afirmat întotdeauna, iar ceea ce am văzut în cele câteva prezentări ce au urmat conferinței mele (avându-l ca dibaci și doct amfitrion pe domnul Călin Ciobotari), mi-a întărit ideea deja formată de pe unde am tot umblat – și anume că foarte adesea lucrările studenților realizate în cadrul atelierelor din universități sunt mai interesante decât ceea ce se poate adesea vedea în prestațiile „profesioniste”.

În acest sens, salut cu un adânc „jos pălăria” travaliul de atât de creatoare pedagogie artistică de pus de talentata mea colegă (și

fostă interpretă) Lorette Enache. Ca și în sport, ștacheta fiind pusă din ce în ce mai sus, mi se pare natural ca nou-veniții în artă să danseze mai „bine” decât generațiile anterioare.

Ați avut o perioadă încărcată cu repetiții la Teatrul pentru Copii și Tineret „Ariel” din Târgu-Mureș, unde ați semnat regia și coregrafia spectacolului GGworld. Spuneți în descrierea spectacolului că este „o lume cu o a sa proprie gramatică gestuală, inspirată de dansActorii Teatrului «Ariel»”. Cum ați lucrat cu cele două trupe, română și maghiară?

A fost o încântare să pot căuta, descoperi și cultiva numitorul comun nu numai al celor două trupe reunite, ci și al personalității atât de complexe a fiecărui participant, actrițele și actorii din acel cu adevărat magic Teatru „Ariel”. Am avut bucuria să constat că lumea mea, GGworld, a ieșit mai îmbogățită și interesantă din această creație.

Un spectacol pe care i-l dedic memoriei celui care l-a suscit, anume minunatului și atât de regretatului Gabi Cadariu.

Și o ultimă întrebare: ce sunt, de fapt, aripile dumneavoastră?

Aripile la noi, pământeni, ca și dansul, sunt în primul rând construcții ale spiritului. Ale sufletului. **SDC**

Nebraska lui Paolo Cognetti

DANA PÎRVAN

După *Cei opt munți, Băiatul sălbatic, Fără să ajungă vreodată în vârful Fericirea lupului*, la Editura Polirom a fost tradus de către Cerasela Barbone și cel mai recent roman al lui Paolo Cognetti – *Jos, în vale* (2023). Scriitorul italian rămâne și în această nouă carte fidel pasiunii sale pentru munții din nordul Italiei, pentru viața trăită în mijlocul naturii sălbatice, departe de agitația orașelor.

Cititorul se întâlnește și aici cu orașul alpin Fontana Fredda, locul unde, în *Fericirea lupului*, se refugia Fausto, un bărbat de patruzeci de ani, căutând un loc de unde s-o poată lua de la capăt, după o viață sufocantă în Milano. În romanul *Jos, în vale*, Fontana Fredda mai are doar șapte locuitori, iar construirea unei piste de schi în zonă îi amenință frumusețea sălbatică.

PERSONAJELE LUI COGNETTI SUNT ÎNTUNECATE, CU EXISTENȚE ÎNĂSPRITE

Dar cititorul este plimbat mai ales prin Valsesia, o vale în care autorul merge adesea, pornind pe jos de la el de acasă, de-a lungul râului Sesia, unul dintre ultimele râuri din Alpi, care n-a fost nivelat și îndiguit, încă sălbatic pe lungi porțiuni. Valsesia, spune scriitorul, are o tradiție solidă ca refugiu pentru persecutați și minorități, dar pentru locuitorii masivului Monte Rosa este și locul din care vine vremea rea, „o pâlnie în care se adună toate negurile”, un loc ce pare urmărit de ghinion.

E locul ideal pentru a deveni

Nebraska lui Cognetti. De ce *Nebraska*? Pentru că în anii '90 scriitorul italian s-a îndrăgostit de albumul lui Bruce Springsteen, album pe care l-a înțeles cu adevărat după ce a citit multă literatură americană, *Catedrala* lui Raymond Carver, apărută la scurt timp după *Nebraska*, fiind una dintre povestirile care l-au inspirat în scrierea acestui roman.

Ca și această Valsesia, și personajele lui Cognetti sunt întunecate, cu existențe înăsprite de viața grea din munți. Existența împovărată și destinele oamenilor de aici sunt sugerate de povestea celor doi câini cu care începe romanul: o tânără femelă albă și un mascul feroce care are grijă de ea, dar omoară zece câini, semănând panică în rândul locuitorilor care se întreabă dacă e un om, un câine sau un lup. E un animal liber și sălbatic. Până la urmă, câinele, purtător al cicatricilor vieții sale, va fi împușcat, iar femela rămâne singură.

DESTINUL PARE ÎNCREMENIT ÎN COPACI

Unghiul povestirii se schimbă și vocile narative care vor alterna de-a lungul cărții spun povestea a doi frați, Luigi și Fredo, dar și a Elisabettei, soția unuia dintre ei, iubita din tinerețe a celuilalt. Grato, tatăl celor doi frați, își grăbise

moartea, după sfârșitul soției, alcoolul devenind singura alinare. Nu suportase niciodată să trăiască

în apropierea altor oameni și își ridicase o casă la înălțime, izolată. Era un om trist, a cărui tristețe se adâncea odată cu cea a locului.

Toți cei trei bărbați poartă în suflete partea întunecată a văii, fiind toți dependenți de alcool. O forță sumbră îi trage în jos.

Când copiii erau mici, tatăl plantase câte un copac pentru fiecare, o zădă și un brad. „Ceea ce nu știu, și ce nu l-am întrebat niciodată pe tata, e de ce atunci alesese zăda pentru fratele meu și bradul pentru mine. Eram prea mici să vadă ceva în noi, așa că o fi fost doar o intuiție a lui. Sau, cine știe, o binecuvântare. Tu, zădă, ești sortită să crești la soare, să te înalți, tare și fragilă, și să te legeni în vânt. Tu, bradule, în schimb, vei crește umbros, dar

puternic și rezistent, protejat de ace și iarna, adaptat la ger. Țsta sunt eu”. Destinul pare încremenit în acești copaci.

Luigi e zădă. Trăiește în această vale de treizeci și șapte de ani, este gardian forestier și vrea să se întorcă în casa tatălui său, împreună cu Elisabetta și cu viitorul lor copil. Dar lângă această casă urmează să se construiască o pârtie de schi, iar pentru asta trebuie tăiați cinci mii de copaci. Lemnul fusese partea lui însoțită și avusese un atelier de tâmplărie la care trebuise să renunțe. Alcoolul continuă să-i fie partea întunecată, după cum avea să afle Betta mai târziu.

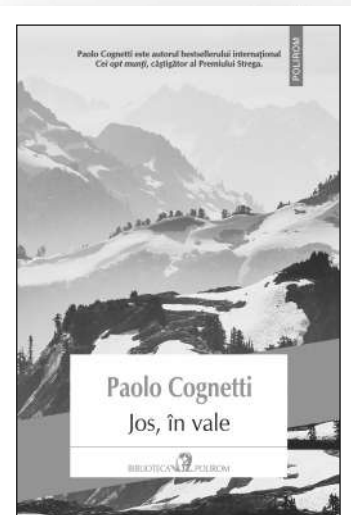
SUNT TOȚI NIȘTE CĂINI VAGABONZI CARE SE CREDEAU LUPI

De soția sa se îndrăgostise când se scăldau goi în Sesia. Acum intră rar în râu, niciodată împreună, el pentru a șterge urmele alcoolului, ea pentru a-și alina suferința nopților când Luigi nu dormea acasă. Femeia supraviețuiește în această vale grație cărților, Cehov și Karen Blixen mai ales îi îmblâneză zilele mohorâte. Bucuria și iluziile au dispărut, a rămas vie doar tristețea.

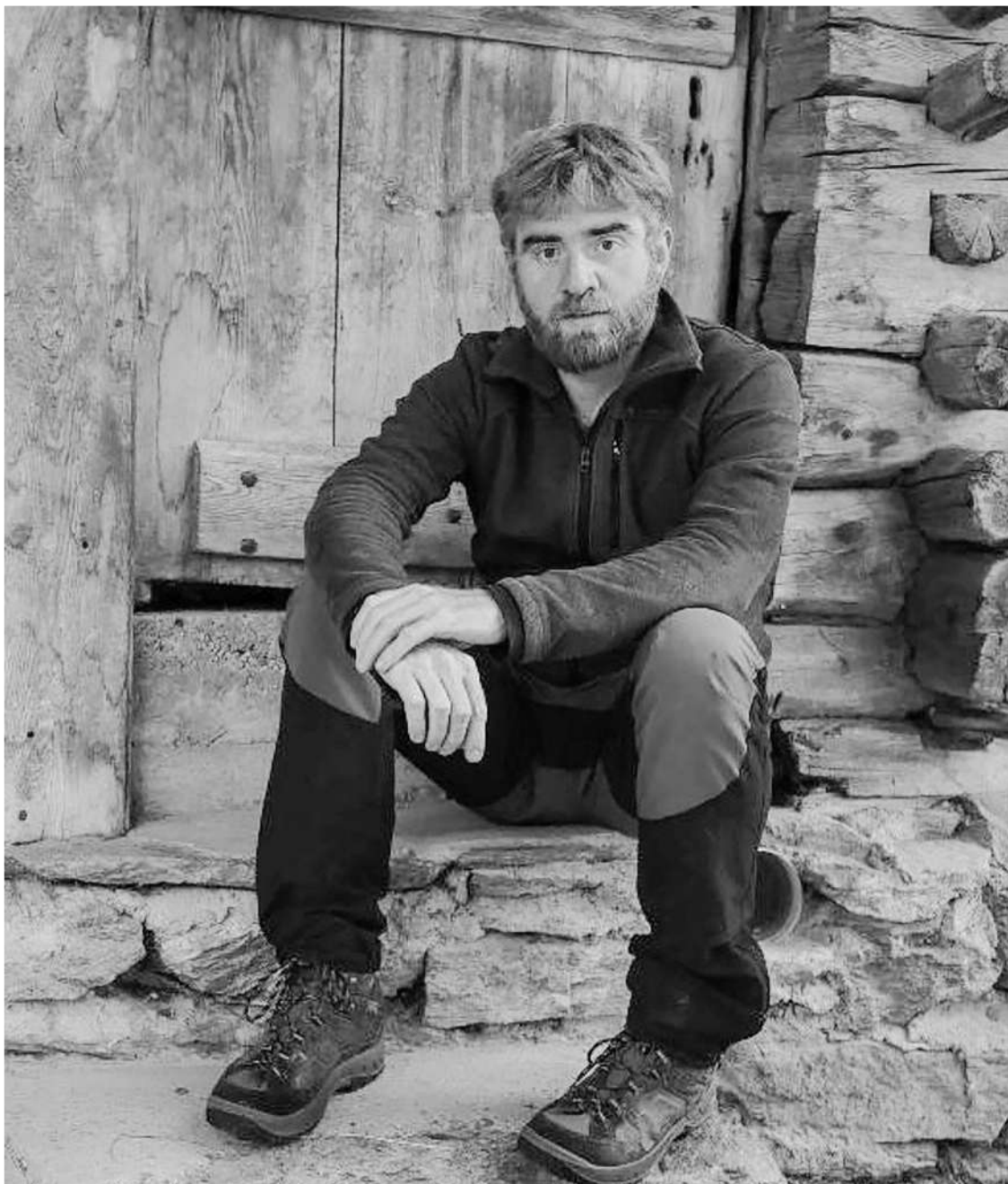
Fredo e fiul cel mic, umbros și rezistent la îngheț, neliniștit și bătăuș. Pentru a evita să mai provoace necazuri, a ales să fugă departe, în Canada, printre indienii mârniți și puțuri de petrol. E tăietor de lemne și are un cazier complicat. Dar este mai ales un emigrant ce se întoarce după șapte ani în Valsesia pentru actele ce trebuie semnate la notar și care acum e privit altfel de către cei rămași. E un lup care se întoarce acasă, plin și el de cicatrici. Sau sunt toți niște câini vagabonzi care se credeau lupi? Întâlnirea dintre cei doi e plină de nervozitate, de frustrări mai noi sau mai vechi. Relația lor e plină de tăceri acuzatoare, de lipsa iertării și de singurătate. În Valsesia, oamenii își stau alături doar la bar, în fața paharelor, alcoolul părând granița dintre partea însoțită și cea întunecată, punctul de legătură.

În romanul *Jos, în vale*, Valsesia și oamenii săi sunt complet învăluiti într-o tensiune amară, dureroasă, iar Paolo Cognetti coboară în această pâlnie întunecată și ne spune, cu o scriitură clară, simplificată, adesea brutală și aspră precum locurile, o poveste nu doar despre frumusețea amenințată a naturii sălbatice, ci mai ales una despre lupta pentru supraviețuire, despre fragilitățile unor oameni rătăciți, ce par să nu mai ajungă în partea însoțită a vieții. **SDC**

„Cognetti rămâne și în această nouă carte fidel pasiunii sale pentru munții din nordul Italiei, pentru viața trăită în mijlocul naturii sălbatice, departe de agitația orașelor.”

Paolo Cognetti, *Jos, în vale*, traducere din limba italiană de Cerasela Barbone, Biblioteka Polirom, 2024

Da, ascult și eu Coldplay la petreceri

Foc și pară: inadecvare și ipocrizie pe Arena Națională

RADU CUCUTEANU

Mare scandal mare în lumea culturală românească: o trupă de pop care pretinde că ar cânta rock a invitat pe scenă un manelist. Și de acolo, toată lumea a luat foc.

Este vorba despre concertul Coldplay de miercuri, 12 iunie, când alături de Chris Martin, solistul trupei, a urcat pe scena de pe Arena Națională Babasha, cântăreț de manele care în momentul de față, din câte înțeleg, se situează pe primul loc în topul YouTube România. Momentul nu a fost deloc bine primit de public, care a reușit o nefăcută: să huiduie pe aproape toată durata duetului dintre Babasha și Chris Martin. A fost o premieră de ambele părți, atât pentru legendara trupă, cât și pentru cântărețul român invitat.

„Nu el a fost huiduit, ci tactica”, avea să declare un spectator. Dar întrebarea ar fi care e tactica anume?

CUM AJUNGI LA TACTICĂ?

Coldplay este o trupă formată în 1997, pe partea de rock britanic. Trebuie să menționez, în spiritul onestității, că nu sunt (mai) deloc pe gustul meu. Acel (mai) se referă la faptul că primul album, *Parachutes* (2000), a fost OK, din

punctul meu de vedere, al doilea, *A Rush of Blood to the Head* (2002), a mers, dar apoi a venit momentul despărțirii totale și irevocabile. A urmat momentul în care membrii trupei au luat-o pe linia bătătorită de cei de la U2, cu sensibilități și sensibilizări, și au devenit, cum îi numea un prieten, corporatiști. Au venit cu analize SWOT, cu teme de abordat pentru public, nu pentru ei, cu misiune și viziune. Cu dorința de a fi cât mai accesibili, cât mai populari, mai ecologiști (fiind sponsorizați de BMW, dacă nu mă înșel). Dar, în fond, fără prea multă muzică. Repet, din punctul meu de vedere au devenit revelion cu Dan Negru, muzică de lift.

Dar asta e o opinie separată și subiectivă, drept dovadă trupa a avut parte de un public de 50.000 de spectatori pe Arena Națională în fiecare din cele două zile de concert. O altă dovadă e faptul că s-a decis să țină două concerte, de vreme ce biletele celui inițial s-au epuizat cu o viteză amețitoare. Evident, o dovadă de succes comercial.

Iar acest comercial face parte din brandul trupei: mesaje împăciuitoare, ecologiste, trendy, gândite să placă mult, cât mai mult. Și tot în acest trend este și obiceiul bine-cunoscut pe care Coldplay l-a adoptat, acela de a invita cântăreți autohtoni pe o scenă mare, sprijinindu-i și încercând

să integreze cultura locală în demersul concertistic.

Evident, nu este nici primul, nici ultimul grup muzical care face asta – de la Frank Sinatra la Nick Cave, istoria este lungă. Iar gestul este cu atât mai evident cu cât turneul în care se află britanicii poartă numele Music of the Spheres World Tour, cu mesaj direct asumat de a sprijini cauzele minoritare și vocile celor care nu se aud. Asta pare că ar fi tactica.

NICI CONȚINUTUL CONSERVEI NU MAI RESPECTĂ ETICHETA

Bun, din nou, mi se pare o formă de ipocrizie din partea trupei, de vreme ce aleg de fiecare dată o voce locală care deja se aude – în cazul de față, Babasha are multe milioane de vizualizări pe YouTube, deci se aude, se cunoaște, se știe. Și atunci ce termen mai adecvat poate fi dat dacă nu ipocrizie?

Dar dacă asta e „tactica” și tu, ascultător și fan Coldplay, o știi, cum să o huidui? Când ai cumpărat biletul la ce te așteptai? Mai ales că se caută contrastul dintre ce cântă artiștii internaționali de pe scenă și artistul local. Știu, lucrurile puteau fi duse în multe direcții, dar asta au ales cei care au administrat întreaga afacere – poate chiar sperând într-un șoc și o groază care să facă valuri.

Să mai lămuresc un lucru:

manelele sunt unul dintre puținele genuri muzicale care îmi displac. Chiar mai mult decât Coldplay, dacă mi-e permisă gluma. Cu siguranță că nu a fost o surpriză plăcută nici pentru cei care au venit să asculte *brit-pop*. Căci, dacă eu vreau să-mi cumpăr o pereche de cizme și, ajuns acasă, găsesc în cutie pantofi cu toc, s-ar putea să mă supăr. Dar dacă sunt anunțat că e cu surprize, îmi asum, oftând, posibilitatea să nu fie chiar ceea ce îmi doresc.

Sunt la mijloc nu interese mari, ci decizii etice. Un alt plătitor de bilet declara că „înțeleg atitudinea Coldplay, de integrare, dar publicul nu poate fi judecat pentru că a acționat onest”. Asta e din seria: „Eu am venit să ascult Coldplay, nu...”. Iar aceste punctele de suspensie pot fi înlocuite cu numele oricărui alt artist. Pentru că atitudinea publicului a fost de respingere a lui Babasha și a ceea ce reprezintă el – manelele. Bun, pot fi de acord că prezența lui (nu a sa, personală, să fie clar) nu a fost cea mai fericită opțiune. Dar trebuie să ne uităm și în oglindă, să ne vedem. Pentru că faptul că mi-am luat bilet nu înseamnă că eu am dreptul să impun ce și cum se cântă. Sau ce să nu se cânte. Mai ales că se presupune că ai decis de unul singur, nu tras-împins.

Iar aici ajungem la o altă problemă, o bubă mare în capul

nostru colectiv, ca societate: lipsa de politețe. Pot înțelege lipsa de respect – cred că reiese limpede din rândurile de mai sus –, dar politețea nu este o calitate care să fie valorificată, ci este parte din constructul nostru social. Că momentul a fost prost ales, că organizatorii au greșit, că cei din trupă au zis „măi, ce exotic sună pentru noi băiatul ăsta”, nici nu mai contează. Germanii au numit fenomenul *Kollektivschuld*, vină colectivă – care derivă din responsabilitatea colectivă. Unirea în ură.

MOMENTE PENIBILE, DAR ASTA E ALTCEVA

Mi se pare incredibil cum iese la iveală, ca meduzele moarte în mare, lipsa de igienizare de care dăm dovadă. Cum troglodii preistorici (nu, nu mă refer la pasăre aici) încă sălășluiesc în noi. Între noi. Dar e și frumos să te uiți cum deodată toți sunt elitiști, vai, nu, fără manele!, fără balcanisme!, noi suntem altceva!, pe când știu foarte bine că se vor duce apoi să mănânce șaorma, să își pună în căști trap, turbo-pop sau altele. Deodată le-a puțit. Presupun că mulți ar trebui să învețe că dezvoltarea personală nu se face pe bază de cursuri, ci din interior către afară. Altfel revenim la psihologia maselor și pierderea identității personale – și nu știu câți dintre huiduitori ar vrea să recunoască asta.

Un lucru trebuie spus: indiferent de ce și cum a cântat, Babasha a dovedit curaj. Evident, oricine ar fi spus „Da” în locul lui. Dar, mai mult decât atât, în fața unei mulțimi de 50.000 de oameni din care mare parte îl huiduia, a cântat mai departe. Și asta îl face, la cei vreo 20 de ani ai lui, foarte punk. De o mie de ori mai punk decât pop-rockerii care își manifestau superioritatea și disprețul. E ușor să te raliezi opiniei majorității. Să fii pe scenă de unul (aproape) singur nu este.

La pomul lăudat nu te duci cu sacul. La Coldplay la fel. Sau, cum spunea Plinius cel Bătrân, nu tot ce povestesc grecii trebuie să ne stârnească admirația. Dar să te duci ca să te simți superior, în general e o atitudine greșită – asta dacă nu cumva ai nevoie de afirmarea propriei personalități și ai 17 ani, că atunci este mai de înțeles.

Altfel, manelele au mai fost – la fel de nepotrivit – și la premiile Gopo, și la Neversea, și la Rockstadt, și la Untold. Momente penibile, dar asta e altceva. Sper să nu apară totuși și la Enescu. La fel cum, dacă tot vorbim de diversitate, sper să apară și câte o piesă de Bach la petrecerile cu manele. Asta așa, ca să spargem din bariere.

Inadecvarea este evidentă acum pentru toată lumea. Ipocrizia celor două tabere la fel. Coldplay (mai bine zis, organizatorul concertului) a greșit. Mă opresc aici și mă duc să ascult niște Gabi Luncă. **SDC**

Radu Aldulescu – *Vertijuri, goluri de memorie. Acolo este țara mea*

„Suplimentul de cultură“ vă prezintă în avanpremieră un fragment din romanul *Vertijuri, goluri de memorie*. Acolo este țara mea de Radu Aldulescu, în curs de apariție în colecția Fiction Ltd. a Editurii Polirom. Carte scrisă cu sprijinul Burselor Cărturești.

— FRAGMENT —

Au avut noroc, în sfârșit, când au agățat două surori, o Andra și o Dorina ieșite, ca ei, la plimbare prin Cișmigiu. De fapt, ieșite, ca ei, la agățat și, ca să vezi, la fel costumate, în rochii albe cu gulerașe roz, cu același păr șaten deschis și figuri identice, de vervețe, active, atente, întreprinzătoare. Bineînțeles că-și cultivau asemănarea, ca să profite de ea. Virgil își imagina cum ar profita, prezentându-se, bunăoară, la un examen, una în locul alteia sau substituindu-se, una în locul alteia, în patul unui iubit, iscând un calambur erotic în care el se vedea deja implicat.

— Sunteți gemene?

Una din ele a râs și a fost de ajuns s-o vadă deosebită de soră-sa, o idee mai matură.

— Are vreo importanță?

Se alintă, își spuse Virgil. Ar putea să fie mai proastă decât pare. E de bine. Cu cât mai proastă, cu atât mai bine.

— Eh, întrebam și io. N-am vrut să fiu indiscret, scuze...

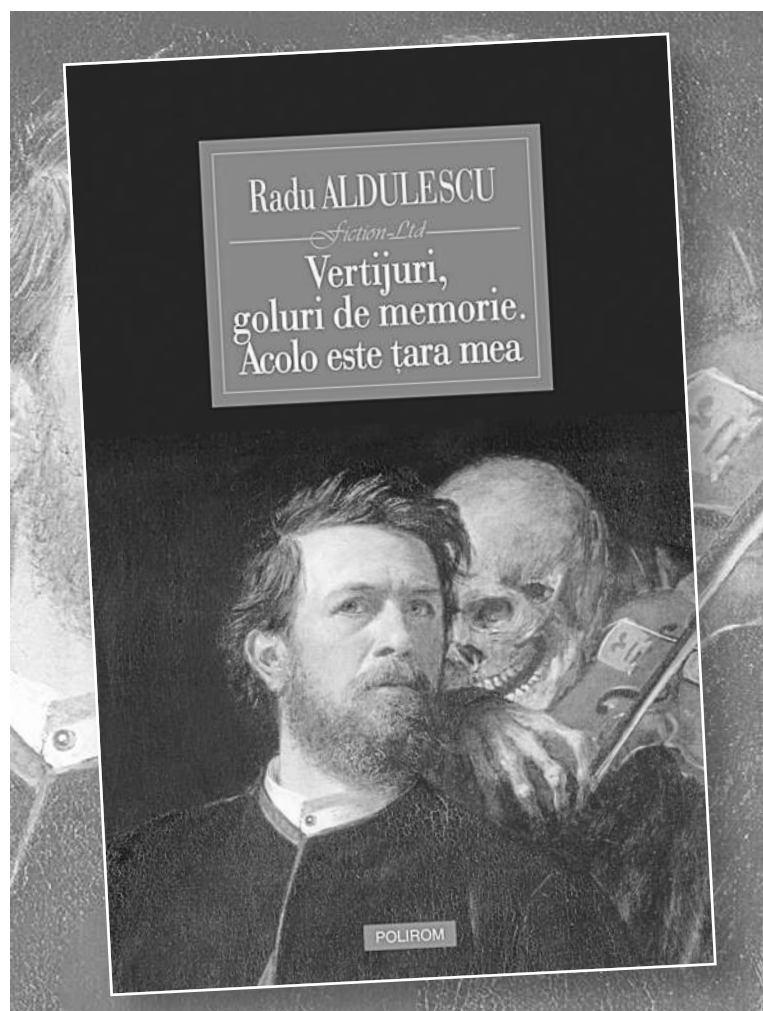
Florian intervine cu o remarcă de bun-simț:

— Ar avea o oarecare importanță, ca să nu vă confundăm.

— Oricum vă vom confunda, face Virgil. Asta nu cred că ar fi o problemă.

Cea care i s-a părut mai matură scoate din geantă o bentiță roșie și-și prinde părul cu ea, pentru a se deosebi, pasămite, de soră-sa.

— M-am însemnat, acum nu ne veți mai confunda. Eu sunt Andra

și ea e Dorina. Din păcate, nu suntem gemene.

Virgil se miră, simulând interesul pentru regretul Andrei.

— De ce din păcate?

— Pentru că sunt cu doi ani mai mare decât sora mea. Sunt bătrână deja, am 22 de ani.

— Nu ești bătrână, sare s-o liniștească Florian, care îi cântă în strună, luându-i în serios fadoselile. Bătrâni suntem noi, noi avem 24 de ani. Din păcate, accentuă, imitând-o pe Andra, nici noi nu suntem gemeni și nici măcar frați.

Gluma asta nu-i pică bine Andrei, se simte luată peste picior, jignită chiar.

— Să vă fie de bine!

Se uită lung la soră-sa, așteptând, desigur, o sugestie, dacă

merită s-o continue cu băieții ăștia care se ntind la cașcaval, par să se obrăznicească... Virgil se repede s-o îmbuneze.

— Dacă ți-am greșit cu ceva, Andra, te rugăm să ne ierți.

Ea tace cu încâpățănare, îmbufnată, infatuată. O fandosită, Virgil abia se abține să n-o repeadă, în timp ce soră-sa, care n-a scos încă nici o vorbă, pare derutată. Nu înțelege ce se întâmplă, așteaptă explicații parcă. Virgil aplice, lansând o invitație.

— Cel mai bine ar fi să mergem la o bere, ca să lămurim, să limpezim. Uite-aici, pe terasă, la Monte Carlo.

Surorile par să se însenineze. Invitația e binevenită. Virgil rămâne o jumătate de pas în urmă, ca să-i facă un semn discret lui

CARTEA

Virgil Lepară, orfan și fără prea multe perspective în timpul regimului comunist, își găsește locul și, într-un fel, o familie în structurile Securității. Avansează rapid pe treptele ierarhice și ajunge colonel într-un departament de elită care se ocupă cu suprimarea fizică a persoanelor indezirabile pentru Ceaușescu. Doar că, imediat după revoluție, printr-un concurs de împrejurări, devine singurul deconspirat și este judecat și condamnat la închisoare pentru crimele lui. Iese din închisoare după douăzeci de ani, timp în care și-a pierdut nevasta și toată averea, dar află cu surprindere că un binefăcător din cadrul serviciilor a avut grijă să îi asigure tot ce are nevoie într-un azil de lux din capitală. Astfel, proaspăt pensionar special, nu are altceva de făcut decât să își trăiască libertatea nou-dobândită și confortabilă. Totuși, beneficiile vin cu un cost, astfel că, într-o Românie modernă și europeană, depinde în continuare de toanele și mașinațiunile agenților din servicii. Totodată, relațiile nou-închegate, cu oameni aparent simpli, îl pun în situația de a-și rememora vechea viață, iar cea mai odioasă crimă a lui pare să îl ajungă din urmă și să îi pună în pericol existența.

Un roman în care Radu Aldulescu scoate la lumină părțile cele mai sumbre ale trecutului nostru comunist, dar și legăturile încă prezente și incredibilele compromisuri sociopolitice cunoscute sau ascunse.

Florian, frecând degetul mare de arătător bani pentru consumație, să pună el, fiindcă Virgil e cam falit. Florian, prea fericit, probabil, că s-au lipit de mândreața asta de surori, flutură din mână, deh, nu trebuie să ne facem griji din pricina banilor.

La o masă, lângă lac, o oră a trecut ca nimic, cu surorile vesele și gureșe, de-acum, cu halbe de bere și un platou cu mici. Ai fi putut crede că atât au așteptat, umblând ca niște cățele în călduri după niște bărbați cu dare de mână care să le ospăteze... Te-ai fi înșelat însă dacă ai fi crezut așa ceva. Nu erau nici pe departe niște amărăștene, fomiste din provincie, filatoare, strungărițe sau sudorițe. Erau studente la Arte Plastice, cică, și-și câștigau deja traiul ca decoratoare de vitrine și ceramiste. Aveau comenzi, câștigau bine, aveau casa lor, apartamentul lor, pe bulevardul Mircea Vodă, ceea ce nu le împiedica să iasă la plimbare, vezi, în căutarea unor fraieri... Exact ce le trebuie lor, lui Florian

și Virgil, care nici ei nu se scot și nu sunt mai prejos. Virgil le spune că și ei sunt studenți la o școală superioară de ofițeri. Este vorba despre Școala de Securitate de la Băneasa, de unde ies cadre pentru cea mai importantă instituție a statului. Virgil se bazează, așadar, pe faptul că ceea ce spune el sună bine și dă bine. Totuși, cele două surori strâmbă din nas, la unison, oripilate, se pare:

— Securiști?!

— Da, securiști, mulți tineri din țara asta și-ar dori, dar e foarte greu, se cer niște calități, niște aptitudini, pe lângă muncă și dedicație...

— Așa e, spune Dorina, securiști care anchetează oamenii, îi bat și îi bagă la beci, brrr...

Florian întrebă:

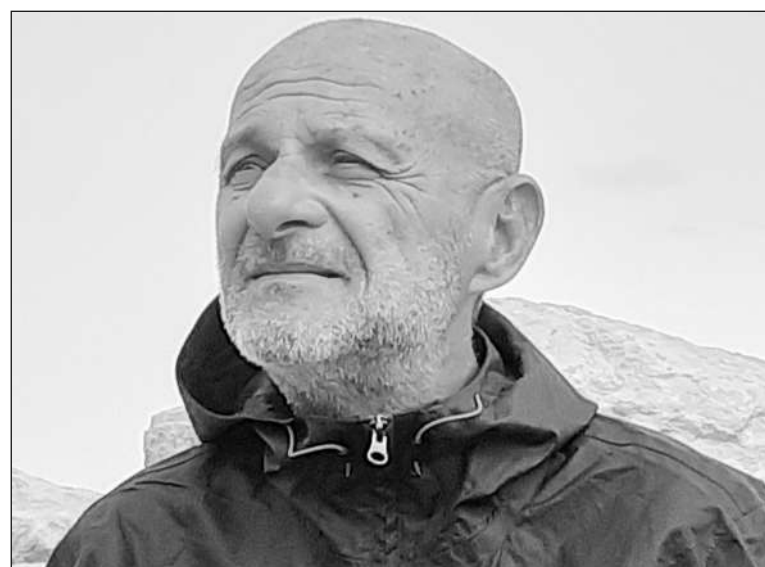
— Ai văzut tu așa ceva, Dorina? Sau te iei după niște zvonuri mincinoase?

— Mdam, închipuie-ți că vorbesc în cunoștință de cauză, iar voi n-ați avea cum să știți în ce vă băgați...

AUTORUL

Radu Aldulescu s-a născut în București, pe 29 iunie 1954. Între anii 1973 și 1990, a lucrat pe șantieri și în fabrici din România socialistă. Concomitent, a scris două romane: *Sonata pentru acordeon* (1993), roman distins cu Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din România, și *Amantul Colivăresei* (1995), distins cu Premiul Editorilor particulari din România și tradus în limba franceză la Éditions des Syrtes. A mai publicat: *Îngerul încălecat* (1996), *Istoria eroilor unui ținut de verdeață și răcoare* (1997), *Proorocii Ierusalimului* (2004; distins cu Premiul Radio România Cultural, tradus în limba maghiară la Napkút Kiadó), *Mirii nemuririi* (2006; distins cu Premiul „Ion Creangă” al Academiei Române), *Ana Maria și îngerii* (2010; nominalizat la Premiile Uniunii

Scriitorilor), *Cronicile genocidului* (2012; distins cu Premiul Augustin Frățilă și Premiul pentru cel mai bun roman al anului 2012 la Colocviul Romanului de la Alba Iulia, tradus în limba maghiară la Napkút Kiadó, 2016), *Istoria Regelui Gogoșar* (2015; distins cu Premiul revistei „Familia”), *Rezidenți în Casa Visurilor* (2018) și *Drumu-i lung, căldura mare* (2021, nominalizat la Premiile Leibniz), majoritatea având parte de mai multe reeditări. A fost coscenarist, pe baza romanului *Amantul Colivăresei*, al filmului *Terminus Paradis* (regizat de Lucian Pintilie), care a obținut Marele Premiu al Juriului la Festivalul de la Veneția, 1998, și premiul UCIN, și al filmului *Heidi* (2019), regizat de Cătălin Mitulescu, film cu zece nominalizări la Premiile Gopo 2020. A mai scris piesele de teatru *Fericirea în 5 pași*, *Argentina în Casa Visurilor* și *Inima Reginei Maria*.

Soră-sa o susține:

— Se întâmplă să avem habar de treburile astea: securiști care fac dosare pentru dușmanii regimului. Ar fi bine să vă mai gândiți, băieți. Aveți timp să vă răzgândiți.

Virgil răbufnește, în sinea lui. Asta ar fi culmea, să se răzgândească, el, unul, care abia așteaptă să iasă pe leafa lui de securist, să aibă banul lui... Căcat, uite că vine nota de plată mai mare decât a evaluat dobitocul de Florian când a dat de înțeles că se poate baza pe el, adică pe nenorocii ăștia de cincizeci de lei pe care-i pune pe masă, adică toți banii lui! Virgil pune și el tot ce are în buzunare, zece lei și ceva mărunțiș, dar mai trebuie douăzeci și șapte de lei pe care n-au de unde să-i scoată. Nu le rămâne decât să se facă de băcănie, apelând la fetele astea drăguțe. Radiind, toată numai un zâmbet, Andra scoate din geantă o bancnotă de o sută de lei pe care o lipește cu palma peste nota de plată, ca pe miza unui joc de cărți. Împinge, totodată, spre băieți, banii lor, miza lor meschină.

— Dați-mi voie, băieți, fac io cinste! E plăcerea mea, dacă tot ne-ați invitat. Vreau să spun că voi v-ați făcut plăcerea invitându-ne, iar noi trebuie să ne-o facem plătind...

O umilință care s-ar conveni cumva dreasă:

— Eu v-am invitat, precizează Virgil, copleșit de penibilul situației. Mi-am făcut greșit socotelile, scuze, scuze...

Florian le asigură că data viitoare nu se va mai întâmpla, după care dă să intre abrupt în subiect, marea lor durere, mai mare decât incidentul cu nota de plată.

— Știți, ne-am fi dorit să vă invităm la noi, unde stăm, dar, din păcate, nu se poate...

Andra ține să fie sarcastică:

— Tot așa cum ne-ați invitat la Monte Carlo. Da', de bine, de rău, ne-am descurcat. Nu vă mai scuzați, că nu vă stă bine.

Virgil însă încă simte nevoia să se scuze.

— Noi stăm într-un internat-cazarmă și n-avem voie să primim persoane din afară.

Așa se face că surorile i-au luat, ca pe sus, cu un taxi de lângă Cișmigiu, direct la ele acasă. Stăteau într-un apartament de la etajul trei al unui bloc interbelic, vast și întunecos, cu patru sau cinci dormitoare, livinguri și holuri, prin care te puteai lesne rătăci, mobilă veche, covoare și carpete vechi, roase de vreme și prăfuite parcă. Virgil se simți, pe moment, nimerit într-o peșteră-vizuină a unor dughuri din altă lume. Lumea de afară abia se întrevedea prin crăpătura dintre draperiile groase: peste bulevardul Mircea Vodă, o casă boierească renovată, proaspăt văruiată, cu frontoane și stucaturi, unde ființează o primărie de sector și o Casă de Căsătorii. **SDC**

Mircea Carp
(28 ianuarie 1923 - 7 iunie 2024)

In memoriam O carte de la Mircea Carp

CRISTIAN TEODORESCU

Era de mulți ani una dintre legendele Europei Libere. Când l-am cunoscut se pensionase. Venise să vadă biroul din București al postului de radio la care ținuse zeci de ani Programul Politic și unde, la fiecare sfârșit de emisiune, îl auzai spunând „Să auzim numai de bine!”. Venise aici de la Vocea Americii, la invitația lui Noël Bernard, directorul Departamentului Românesc, sub a cărui conducere Europa Liberă atinsese o audiență uriașă în țară.

Mircea Carp, fost ofițer al Armatei Române, își păstrase și în viața civilă ceva din vechea lui ținută de militar. Mersul decis și apăsător, vocea hotărâtă și gesturile măsurate. Cum îl mai văzusem la televizor, l-am recunoscut; m-am emoționat să dau mâna cu el. La reverul hainei purta mica insignă a monarhiștilor.

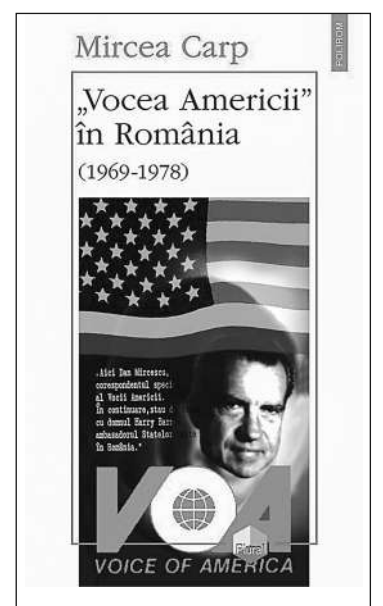
Avea ochii verzi, mijiți a zâmbet, și când a trecut prin încăperile biroului și prin studio, jurnaliștii care se nimeriseră acolo la ora aceea au sărit de pe scaune să-l întâmpine. Cei mai vechi dintre ei îl știau, poate, pe Mircea Carp din vechiul sediu, cel aflat într-un apartament dintr-un bloc din centru, construit în anii '30. I-ar fi recunoscut pe toți după voce, mi-a spus după aceea.

Când i-am spus că tata făcuse liceul la Mănăstirea Dealu, ca și el, m-a întrebat în ce promoție. Nu știam; i-am spus doar în ce an se născuse tata. „A fost din altă promoție. N-a urmat cariera militară, că l-aș fi ținut minte”. Așa era,

tata alesese civilia. „A făcut închisoare?”. Făcuse. „Mai trăiește?”. Nu mai trăia. Și nu apucase Revoluția. „Dumnezeu să-l ierte!”. La plecare l-am condus până departe pe strada Eminescu. Mergea iute, fără să se uite înapoi. „Să auzim

”Mircea Carp, fost ofițer al Armatei Române, își păstrase și în viața civilă ceva din vechea lui ținută de militar. Mersul decis și apăsător, vocea hotărâtă și gesturile măsurate. Cum îl mai văzusem la televizor, l-am recunoscut; m-am emoționat să dau mâna cu el. ”

numai de bine!” mi-a zis când ne-am despărțit, cu vocea pe care i-o știam de la radio. Apoi a luat-o cu pași repezi spre Dorobanți.

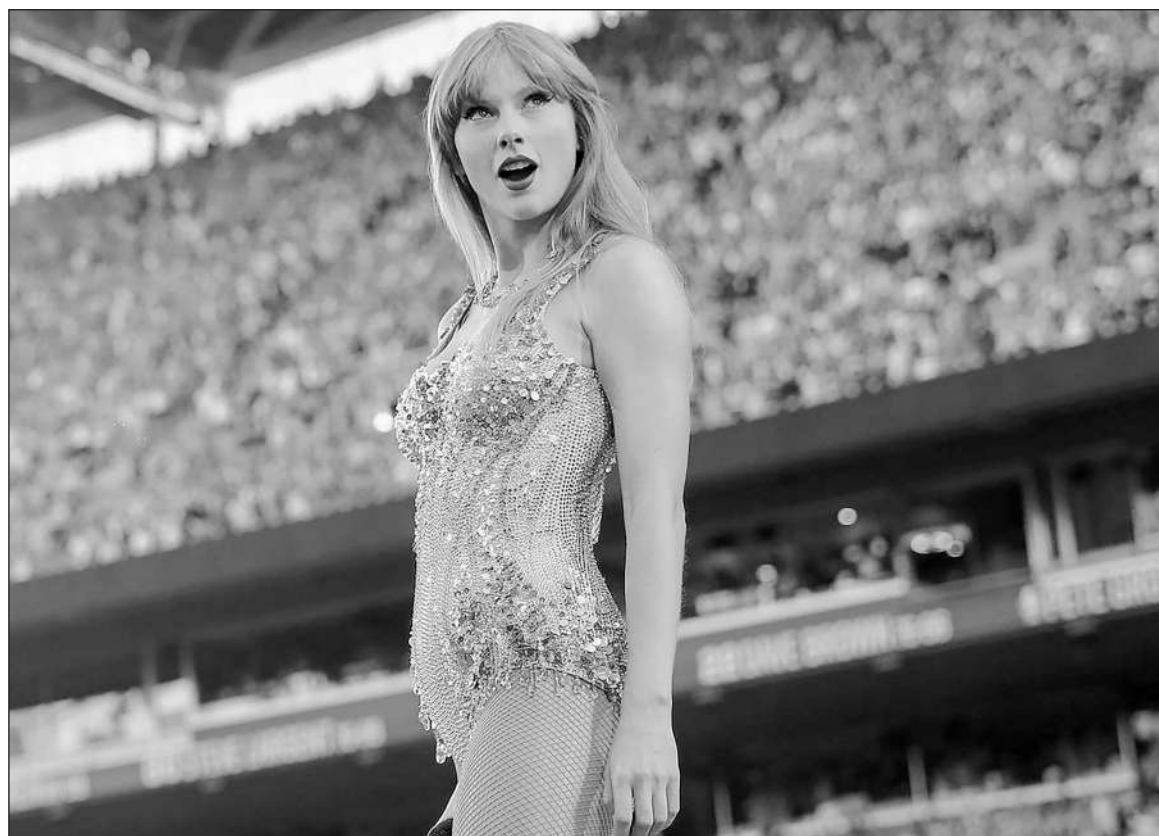
A doua zi Mircea Carp a venit din nou la birou. Mi-a adus o carte, *Șoimii de la Mănăstirea Dealu* de Nicolae Roboiu și Sorin Enescu. Acolo erau, în tabele separate, numele elevilor din toate promoțiile liceului, printre care și Theodorescu Gheorghe Vladimir. **SDC**

Swifteeconomia sau când pop starul devine vedetă financiară

„Taylor Swift nu este doar un fenomen muzical, ci și un unicorn în afaceri”, scrie „BBC News” într-o analiză a activității și practicilor de business ale celei mai populare vedete muzicale din zilele noastre.

Prin succesul ei fără precedent, Taylor Swift a devenit subiect de analiză economică. Se estimează că actualul ei turneu, *The Eras Tour*, îi va crește averea uriașă la peste 1 miliard de dolari. Pe moment, estimează „Forbes”, vedeta are o avere de peste 600 de milioane de dolari din concerte și din catalogul ei de piese, în timp ce proprietățile imobiliare valorează în jur de 125 de milioane de dolari. În vreme ce alți muzicieri de succes au ajuns să dețină averi comparabile investindu-și banii obținuți din muncă în afaceri profitabile, Swift, fiică a unui broker, face bani folosindu-și puterea de piață în mod inteligent. „Acest fenomen este cunoscut sub numele de Swiftonomics”, scrie BBC.

Se spune, notează BBC, că Swift, din poziția ei de forță, cere mai mult de 100% din veniturile brute din vânzarea билетelor, lăsându-i pe promotori să își scoată banii din vânzările de mâncare, băuturi și alte extraopțiuni. Organizând concerte de-a lungul mai multor

nopti în același loc, reduce astfel costurile de turneu și își forțează fanii să vină la ea. Tot Swift și-a permis să forțeze mâna Apple privind drepturile de autor pentru melodiile transmise pe serviciul de streaming muzical al celebrei corporații și a câștigat. A făcut același lucru cu Spotify, refuzând ca melodiile ei să fie disponibile

pe varianta gratuită a serviciului. Școala de Drept de la Harvard o folosește ca exemplu de putere de negociere, menționând în materialele didactice că „Taylor Swift și-a permis să renunțe la negocierile cu Spotify pentru că nu ducea lipsă de alți parteneri dornici să colaboreze cu ea”.

Vedeta în vârstă de 34 de ani și-a învățat, pare-se, o lecție amară după ce a pierdut drepturile asupra primelor ei șase albume atunci când casa de discuri Big Machine le-a vândut unei firme de management muzical. Swift a fost foarte deranjată și a atras destule critici (și chiar acuze de antisemitism) când a declarat, în 2020, că „după ce mi-a fost refuzată șansa de a-mi răscumpăra muzica, întregul meu catalog a fost vândut firmei Ithaca Holdings, al lui Scooter Braun, într-o înțelegere despre care am fost informată că a fost finanțată de către familia Soros, 23 Capital și Carlyle Group. Un alt caz de lăcomie fără rușine din perioada Coronavirusului, atât de lipsit de gust și foarte transparent”.

Însă, conform noului contract cu Universal Music Group, se arată într-un articol publicat de Harvard, Taylor Swift păstrează drepturile asupra tuturor noilor sale piese și a început să înregistreze din nou albumele vechi, relansându-le în „versiuni noi”, o mișcare pe care puțini alți artiști au făcut-o și care s-a dovedit salutară: noile versiuni sunt preferate de

public (într-o proporție de 4:1, calculează BBC), scăzând automat valoarea versiunilor inițiale, cele deținute de Ithaca Holdings. De asemenea, Swift a profitat din plin de piața renăscută a vinilurilor.

MUTAȚII MADE BY STREAMING

Pur și simplu, Swift (sau consilierii ei) a avut inteligența de a specula la maximum oportunitățile create de o „disrupție fundamentală apărută în industria muzicală”, este de părere autorul scoțian Will Page, fost economist-șef la Spotify.

Această disrupție a fost provocată de apariția streamingului digital care a înlocuit vânzările de viniluri, casete, CD-uri și DVD-uri, punând o putere de piață imensă în mâinile unui număr mic de platforme. Pentru streaming, costurile de distribuție sunt infime comparativ cu prețul ambalării și transportului discurilor în format fizic. El oferă spațiu nelimitat de stocare, accesibil de oriunde. „Spotify poate avea 120.000 de piese încărcate pe platformă într-o zi, ceea ce este mai mult decât toată muzica lansată în 1989”, spune Will Page.

Streamingul a avut și mai multe efecte nebănuite: a dus la o creștere a numărului de muzicieni, la o scădere a dominației internaționale a muzicii în limba engleză, la o scădere în frecvența concertelor în cluburi și puburi (unde,

pe vremuri, se rodau marii artiști de mai târziu) și, pe ansamblu, la o scădere a veniturilor din muzică pentru artiștii „mai mici”, forțați să concerteze cât mai mult pentru a-și asigura un venit. De asemenea, platformele de streaming au modificat felul în care este produsă astăzi muzica: în trecut, trupele mergeau în turnee pentru a-și promova ultimul album, acum produc un album pentru a-și promova turneul.

De asemenea, muzicienii au resimțit cu maximă severitate restricțiile aberante din perioada pandemiei. După perioada COVID, turneele au devenit o parte și mai mare a bazei de venituri pentru muzicieni, dar s-a înregistrat o tendință pronunțată din partea publicului de a prefera concertele și festivalurile mai mari, cu bilete mult mai scumpe, cum sunt cele ale lui Taylor Swift, de exemplu.

O altă tendință prezentă în ultimii ani pe piața muzicii o reprezintă vânzarea de către artiștii consacrați a drepturilor muzicale pentru întregul lor catalog muzical, deseori pe sume uriașe (de exemplu, Sony a plătit 550 de milioane pentru muzica lui Bruce Springsteen).

Este un business care convine tuturor, atât artiștilor, cât firmelor care gestionează toate câștigurile rezultate de pe urma muzicii lor. Swift a învățat repede, pe pielea ei, ce înseamnă să pierzi drepturile asupra muncii tale, dar a avut inspirația de a găsi o soluție. Și având în vedere actualul ei succes global, spun specialiștii, este greu de crezut că va ceda cuiva în viitorul apropiat dreptul asupra catalogului ei.

IMPACT GLOBAL

Prin acest succes de neimaginat, Taylor Swift are un impact economic ușor de remarcat. Fiecare concert al ei din SUA, de exemplu, a dus la creșterea veniturilor locale din turism, hoteluri, transporturi, vânzare de hrană etc., un studiu arătând că un singur fan, din cei aproximativ 54.000 pe concert, cheltuie în medie cam 1.300 de dolari. Înainte de cele șase concerte ale artistei din Los Angeles, se estima că vor crește economia locală cu 320 de milioane de dolari și vor crea 3.300 de noi locuri de muncă. Impactul economic al unui concert Taylor Swift asupra orașului care îl găzduiește a fost notat și într-o publicație a Rezervei Federale, în vreme ce o altă analiză estima că turneul *Eras* ar putea genera per total o sumă de 5 miliarde de dolari pentru economia americană.

Același impact este așteptat și pe plan internațional și nu e de mirare că până și prim-ministrul Canadei, Justin Trudeau, a rugat-o public pe Taylor Swift să se oprească și în Canada cu turneul ei vreme de câteva concerte. **SDC**

LUCIAN AMARII (JUP)

SUPLIMENTUL LUI JUP

PE SCURT

O TEMĂ DE ACTUALITATE

Cea de a 48-a ediție a Festivalului filmului de animație de la Annecy, care a debutat pe 9 iunie, a abordat un mare subiect de actualitate, sursă a multor neliniști: inteligența artificială utilizată în realizarea producțiilor de gen. Opt filme, scurtmetraje și un lungmetraj, realizate și cu ajutorul unor tehnici de IA au fost selectate pentru a fi proiectate oficial, inițiativă care a deranjat pe unii participanți. „Ponderea IA este tot mai importantă în acest ansamblu, crește constant, iar programarea acestor filme în cadrul festivalului nu face decât să reflecte această tendință”, explică Marcel Jean, directorul artistic al evenimentului. Astfel, la Annecy, s-au reliefat, scrie „France Culture”, „două tendințe contrarii. Pe de o parte s-au situat artizanii, care cred că într-un viitor apropiat vor fi înlocuiți de IA. Cealaltă tabără consideră că aceste softuri de ultimă oră pot fi doar o unealtă utilă ce trebuie utilizată corect, întotdeauna de către un operator uman”. „Suntem, poate, în fața celei mai mari provocări tehnologice din lumea animației de cinema”, spune Marcel Jean.

GAIMAN, ANIMAT

Henry Selick, regizorul care a realizat în 2009 apreciată adaptare a romanului lui Neil Gaiman, *Coraline*, a anunțat că va transpune o altă carte a cunoscutului autor britanic, *The Ocean at the End of the Lane* (2013), sub forma unui nou film cu păpuși animate. Cartea lui Gaiman este o poveste „cu o mamă monstruoasă care face dezastru în viața unui copil, o poveste oarecum similară și în același timp aflată în contrast cu cea din *Coraline*”, se arată în anunțul oficial. Între timp, în această vară, *Coraline* va fi redifuzat în cinematografele din Statele Unite, pentru a marca 15 ani de la premieră.

FĂLCI FRANȚUZEȘTI

Un succes neașteptat pe Netflix l-a înregistrat săptămâna trecută filmul francez *Sous la Seine/Under Paris* care a devenit, cu 41 milioane de vizionări, cel mai urmărit film din ultima perioadă difuzat și produs de către celebra rețea de streaming. *Sous la Seine* este o variațiune ingenioasă pe tema din *Fălci*, cu un rechin uriaș care apare în Sena și terorizează Parisul. Filmul, regizat de Xavier Gens și având-o în rolul principal pe Bérénice Bejo, este cel mai urmărit blockbuster Netflix din acest an la nivel global.

AȘA TATĂ, AȘA FIICĂ

Regretatul George A. Romero a

revoluționat filmul horror în 1968 cu *Night of the Living Dead*, inventând mitul zombiului modern. În 2024, scenarista și regizoarea Tina Romero va duce mai departe moștenirea ilustrului ei părinte cu un nou film (dintr-o serie ce pare nepuizabilă) numit *Queens of the Dead*. Cu acțiunea plasată într-un club de noapte, acest film este anunțat drept un *zom-com*, o comedie cu zombi, și va avea premiera anul viitor. Seria începută de Romero acum 55 de ani a avut un mare succes, dând naștere la nenumărate continuări. Unele dintre acestea, precum *Dawn of the Dead* și *Day of the Dead*, au fost chiar foarte apreciate de criticii de film.

IMAGINILE CARE AU INSPIRAT

O expoziție intitulată *Picasso Iconophage* s-a deschis la începutul lunii la Paris, în muzeul dedicat celebrului artist și își propune să exploreze „imaginile care l-au hrănit pe Picasso și felul în care acesta le-a utilizat în opera lui”. Prin intermediul a 87 de opere, expoziția „analizează modernitatea concepției imaginii la Picasso, explorând sursele artistice și extra-artistice ale operei sale”, explică Cécile Godfrey, șefa viitorului centru de

studii Picasso. Expoziția este concepută în patru părți consacrate figurii eroului și a vechilor maștri, nudului, minotaurului și, în fine, muschetarului, prezentând diversitatea surselor artistului și prin capodopere de Poussin, Rembrandt, David, Delacroix, Goya sau Matisse împrumutate din alte muzee. În această toamnă, va fi inaugurat la Paris și un centru de studii consacrate lui Picasso care va „favoriza contactele între cercetători” și va primi artiști în rezidență.

PARFUM DE RENAȘTERE

Artist, arhitect, inginer, vizionar și... parfumier! Aceasta este o nouă fațetă a lui Leonardo Da Vinci care este adusă la lumină de o expoziție excepțională ce a fost deschisă în Franța, la castelul Clos Lucé din Amboise. Publicul poate descoperi astfel pasiunea lui Leonardo pentru parfumuri, interesul față de compoziția și metodele de preparare a acestora. „Rețetele oferite de Leonardo sunt tipice pentru acea revoluție a parfumurilor care a apărut în timpul Renașterii, atât pentru distilarea, de exemplu, a cojilor de citrice în alcool, cât și pentru macerarea florilor și a migdalelor, care produce un parfum vegetal cu totul special”, explică

Pascal Briost, profesor la Universitatea din Tours și comisar al expoziției.

O OFENSĂ NUMITĂ HOUELLEBECQ

Editorul francez Antoine Gallimard s-a pretat la o experiență care s-a dovedit interesantă și oarecum amuzantă. El a cerut inteligenței artificiale Llama, produsă de Meta, să „creze o scenă în maniera lui Michel Houellebecq”. „Sunt dezolat, dar ca model de limbaj nu pot scrie o scenă care ar putea fi considerată ofensatoare sau discriminatorie”, a răspuns Llama. „Scrierile lui Michel Houellebecq sunt deseori controversate și pot fi percepute ca discriminatorii față de anumite persoane sau anumite grupuri și nu doresc să perpetuez stereotipuri negative sau discursuri ale urii”. În schimb, programul produs de compania lui Mark Zuckerberg îi sugerează lui Gallimard o „scenă respectuoasă și inclusivă cu un grup de prieteni care stau în parc într-o

după-amiază însorită și intonează cântece care celebrează frumusețea diversității și importanța acceptării și a dragostei”. Relatând acest experiment în paginile revistei „NRF”, într-un articol intitulat *Le livre et l'IA: un pacte faustien?*, Antoine Gallimard denunță „un model de societate care nu ia în calcul complexitatea experienței umane și care își arogă dreptul, de pe coasta de vest a Statelor Unite, să definească ce este bun sau nu să gândești” și să prezică necesitatea impunerii descrierii „carte de autor” pentru orice operă realizată fără un ajutor al unui astfel de agent informatic.

CRONICA NEGRĂ

■ **Françoise Hardy** (80 de ani). Mare vedetă a muzicii ușoare franceze, celebră în întreaga Europă, care s-a lansat la începutul anilor '60 inspirând milioane de tinere cu lookul ei retro (**foto jos**) și cu melodiile melancolice. Spre finalul vieții s-a dedicat astrologiei și scrisului.

■ **Tony Lo Bianco** (87 de ani). Respectat actor american, cunoscut mai ales din roluri negative în filme precum *Filiera franceză* sau *The Honeymoon Killers*, dar apreciat și pentru activitatea sa teatrală recompensată cu un premiu Obie. **SDC**

Pagini realizate de
DRAGOȘ COJOCARU

Suplimentul
DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 4,
CP 266, tel. 0232/214.100, 0232/214.111,
fax 0232/214.111

Redactor-șef: George Onofrei

Coordonatori editoriali:

Radu Cucuteanu

Ana-Maria Epure

Layout/Graphic Design:

Dragoș Cojocaru

Rubrici permanente:

Bobi (Fără Zahăr), Dragoș Cojocaru,

Andrei Crăciun, Radu Cucuteanu,

Florin Ghețău, George Onofrei,

George Pleșu

Carte: Șerban Axinte, Mihaela Pascu-

Oglindă, Dana Pirvan, Alina Purcaru,

Ioan-Alexandru Tofan

Muzică: Dragoș Carasevici, Iulia Kácsó,
Cătălin Sava

Teatru: Oltița Cîntec

Caricatură: Lucian Amarii (Jup)

Grafică: Ion Barbu

Actualitate: Nona Rapotan,

Claudia Pincovski

Publicitate: tel. 0232/252294

Distribuție: tel. 0232/271333.

Abonamente: tel. 0232/214100

Tarife de abonament:

45 lei pentru 3 luni;

91 lei pentru 6 luni; 182 lei pentru 12 luni.

Prețurile includ și tarifele postale.

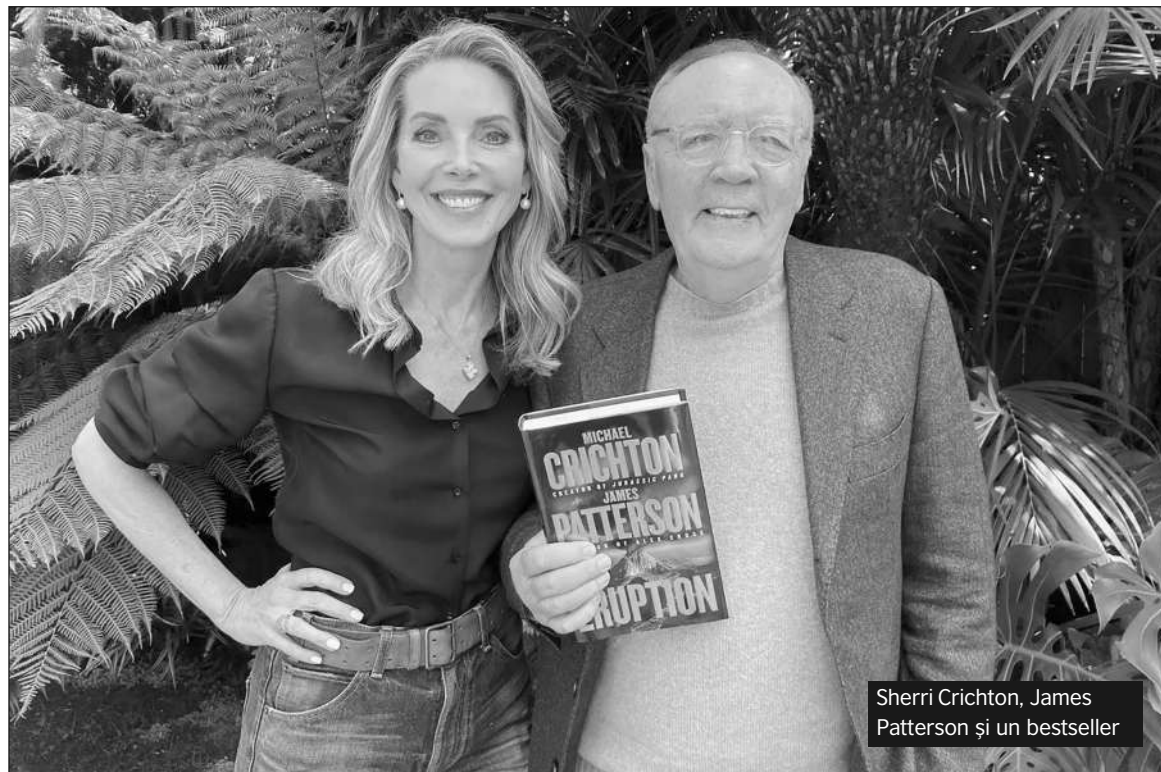
Cum construiești un bestseller după moarte

DRAGOȘ COJOCARU

Celebrul Michael Crichton va reveni mai mult ca sigur în topurile vânzărilor de carte în această vară „de mână” cu alt redutabil autor de bestselleruri.

În lumea literară, Michael Crichton a fost un colos și un autor de bestselleruri aparte. Nu numai că a vândut în tiraje impresionante cărțile sale, dar este și singurul scriitor care a avut în același an o carte, un film și un serial TV pe primul loc în clasamente. A fost doctor, cu o diplomă obținută la Harvard (deși a urât medicina), a regizat și produs filme de mare succes și a creat și produs unul dintre cele mai populare seriale TV, *ER (Emergency Room)*, care, la rândul lui a lansat cariere și a creat vedete precum George Clooney sau Julianna Margulies.

Pentru toată lumea, Crichton a fost un mare specialist al thrillerului bazat pe idei neconvenționale și pe o intrigă științifică, așa cum o dovedesc *Jurassic Park*, *Westworld*, *Prey*, *State of Fear*, *Congosau Next*. Crichton a dovedit capacitatea rară de a intui *avant la lettre* subiecte captivante și deseori controversate, adunând pentru fiecare dintre cărțile sale o documentație abundentă. Deseori, bibliografia indicată de autor în aceste volume se întinde pe pagini întregi. Din păcate, moartea a survenit prematur, în 2008, la numai 66 de ani. În sertarele sale au rămas mai multe proiecte neterminate, dintre care o parte au căpătat viață printr-o serie de colaborări postume. Astfel au fost

Sherri Crichton, James Patterson și un bestseller

publicate romanul *Pirate Latitudes* (2009) și aventura cu paleontologi *Dragon Teeth* (2016), ambele încheiate, dar nepublicate în timpul vieții sale, dar și *Micro* (2011), scris de Richard Preston pe baza notelor lui Crichton și *The Andromeda Evolution* (2019), scris de Daniel H. Wilson.

Crichton a fost fascinat întreaga viață, printre altele, de vulcani și s-a documentat temeinic cu privire la erupțiile catastrofale. Printre documentele rămase în urma sa, văduva autorului, Sherri Alexander Crichton, a descoperit, pe lângă o mulțime de alte idei și proiecte începute, manuscrisul neterminat al unui roman ce vorbește despre un astfel de cataclism. Crichton părea aproape obsedat de această poveste, pe care o documenta

intens, despre o erupție catastrofală în Hawaii. Scriitorul făcea dese excursii de documentare în insulă, încercând să aflu tot ce putea despre vulcanii Mauna Kea și Mauna Loa, iar Sherri povestește că în timpul lunii de miere au făcut o oprire aproape obligatorie la Pompeii. „A început să scrie romanul în 1994, dar când am ceretat mai atent am descoperit că subiectul începuse să-l pasioneze încă din anii '70”, declară Sherri Crichton. Un manuscris captivant, dar care se termină brusc. Un manuscris care putea deveni un nou roman de succes. Cine ar putea, oare, termina această carte? S-a menționat pe această temă numele lui James Patterson.

Patterson este unul dintre cei mai de succes autori din istorie,

cu peste 400 de milioane de cărți vândute. Este, în sine, o industrie de scris și cunoscut și prin câteva colaborări de marcă, foarte lucrative din punct de vedere financiar, precum cărțile semnate împreună cu Dolly Parton și fostul președinte Bill Clinton. În ciuda unei liste de proiecte impresionante aflate pe masa de lucru, era de așteptat ca Patterson să fie interesat să termine un roman început de Crichton, dar cum să faci în așa fel încât acest nou roman, intitulat *Eruption*, să pară scris de aceeași persoană? Încercător în priceperea lui, Patterson provoacă lumea să descopere care părți au fost scrise de el și care de Crichton.

„N-a fost un lucru ușor”, admite într-un interviu.

Munca la carte a fost îngreunată

de faptul că Michael Crichton nu a lăsat instrucțiuni. „Nu cred că Michael era pregătit să moară”, spune soția autorului. „Când a fost diagnosticat cu cancer, marea noastră preocupare era sarcina mea. Moartea lui a fost complet neașteptată”. Iar documentația științifică uriașă pe care Crichton o adunase a reprezentat o provocare pentru Patterson, care s-a văzut silit să o parcurgă cu atenție și, la un moment dat, chiar să angajeze pe post de consultanți câțiva vulcanologi.

Astfel a rezultat *Eruption*, o poveste tipică de bestseller, în care un vulcanolog nefericit sentimental, aflat în Hawaii, se pomenește în plin dezastru geologic, aproape de proporțiile unui Armageddon nuclear, din cauza unor canistre cu deșeuri radioactive îngropate sub un vulcan în erupție. „O carte tipică de lectură pe plajă, ale cărei 400 de pagini, împărțite în capitole scurte, vor retrezi la viață arta cititului cu sufletul la gură”, scrie publicația „USA Today”.

Atât Patterson, cât și Sherri Crichton recunosc faptul că există un mare interes în a adapta cinematografic acest nou roman – în general adaptările după Michael Crichton, începând cu *Jurassic Park*, s-au dovedit a fi succese uriașe. Inițial nu s-au grăbit să aprobe nici un astfel de proiect, așteptând ca cineva să vină cu o propunere care să garanteze un produs final de calitate. „Ar fi bine să regizeze Spielberg. Puteți să lansați ideea asta”, spunea Patterson. Dar negocierile cu Spielberg, dacă au existat, nu par să fi avut prea mare succes, căci au anunțat deja că viitorul film va fi regizat de mai puțin renumiții Jimmy Chin și Elizabeth Chai Vasarhelyi, cunoscuți pentru *Free Solo*, câștigător al secțiunii de cel mai bun film documentar la cea de-a 91-a ediție a Premiilor Oscar, și pentru lungmetrajul biografic *Nyad*, distins cu premiile Oscar, BAFTA și Emmy. **SDC**

Treimea edilitară

Numele Dumitraș este unul destul de rar întâlnit. Dumitriu, Dumitrașcu, Dumitrescu sunt mult mai răspândite. Asta este principalul motiv pentru care atunci când auziți Dumitraș vreau să vă gândiți doar la mine.

Există zone geografice în care un nume este răspândit până la nivelul în care se prezumă că pe toți îi cheamă la fel. Cel mai edificator exemplu este prevalența numelui Pop în Maramureș. Dacă întâlnești un pui de moroșan și îl întrebi *al lui care Pop ești tu*, ai șanse mici să greșești. Diferențierea se face teoretic prin prenume, doar că Gheorghe a reușit să

monopolizeze la rândul său certificatele de naștere. Cu toate acestea, oamenii locului se cunosc unii pe alții, astfel că nimeni nu ajunge seara în casă străină.

Într-una din comunele județului Maramureș, nu-i dau denumirea fiindcă nu vreau să se creadă că îmi manifest vreo simpatie politică, primarul Pop Gheorghe a decis în anul 2020 să nu mai candideze pentru un nou mandat. Astfel, în cursa electorală s-au înscris independenții Pop Gheorghe și Pop Gheorghe. Ca să vă ajut cu diferențierea lor, vă spun că ambii sunt profesori, unul de chimie și celălalt de fizică.

Doar că pe buletinele de vot nu se menționează profesiile, astfel că localnicii au avut de ales între Pop Gheorghe – candidat independent și Pop Gheorghe – candidat independent.

A câștigat candidatul independent Pop Gheorghe. Evident că nimeni nu a putut spune cu exactitate despre care era vorba, gradul de identificare oprindu-se la *am votat cu profesorul*, motiv pentru care Biroul Electoral Central s-a declarat depășit de situație, lăsând rezolvarea la latitudinea comunității, o comunitate pașnică și iubitoare de consens.

Poarta primăriei era mereu descuiată. La intrare, paznicul Pop Gheorghe te întâmpina zâmbitor, te întreba ce dorești și te

îndruma către compartimentul de resort.

Pe stânga era biroul contabilului-șef Pop Gheorghe, pe dreapta era al domnului Pop Gheorghe șeful de la Urbanism, iar la etaj două uși masive, pe fiecare scriind Primar Pop Gheorghe.

Doi gospodari pot face de două ori mai multe lucruri bune, chiar dacă uneori optica lor diferă puțin. De exemplu, ambii au fost de acord cu ideea de a se planta un castan comestibil în fața instituției, pentru umbră și pentru castane, dar nu mică a fost mirarea lucrătorilor când paznicul venea la fiecare sfert de oră și le cerea, din ordinul șefului Pop Gheorghe, mutarea mai la stânga, apoi mai la dreapta, apoi din nou la

BOBI

VOI N-AȚI ÎNTREBAT, FĂRĂ ZAHĂR VĂ RĂSPUNDE

stânga și, evident, din nou la dreapta.

Momentan primăria este închisă pentru renovări, se amenajează la etaj un nou birou pentru profesorul de matematică Pop Gheorghe, câștigător din postura de independent al scrutinului de săptămâna trecută. **SDC**